

Inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet

En undersökning av det subjektiva välmåendets
bestämmandefaktorer i Danmark, Finland och Sverige

Amanda Nikander

Pro gradu-avhandling i nationalekonomi

Handledare: Edvard Johansson

Fakulteten för samhällsvetenskaper, ekonomi och juridik

Åbo Akademi

2023

**ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER,
EKONOMI OCH JURIDIK**

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Nationalekonomi
Författare: Amanda Nikander
Arbetstitel: Hur stor inverkan har inkomsten på det subjektiva välmåendet?
Handledare: Edvard Johansson
<p>Det subjektiva välmåendet och dess olika bestämmandefaktorer har undersökt sedan mitten av 1980-talet. Subjektivt välmående fångar upp faktorer som hälsa, sociala aspekter och miljömässiga faktorer kring det egna välmåendet som traditionella nationalekonomiska mått som, till exempel BNP inte gör. Subjektivt välmående kan därmed fungera som ett kompletterande mått på välfärd och ge en holistisk bild av en befolknings välmående.</p> <p>Att ett lands befolkning upplever en hög grad av subjektivt välmående är viktigt ur flera olika aspekter. Individer som upplever sig må bra är mer produktiva och effektiva och kan på så sätt bidra med mera till samhället. Individer som däremot upplever ett sämre välmående kan ha svårare att upprätthålla en anställning eller hitta en arbetsplats, vilket ökar risken för arbetslöshet och fattigdom. Vidare kan låga nivåer av subjektivt välmående innebära stora hälso- och sjukvårdskostnader vilket belastar landets ekonomi.</p> <p>I avhandlingen undersöktes hushållsinkomstens effekt på det subjektiva välmåendet i Danmark, Finland och Sverige, både tillsammans och var för sig. Därtill undersöktes vikten av individuella och demografiska faktorer för det subjektiva välmåendet, för att fastställa vilka faktorer som inverkar på det subjektiva välmåendet i nordiska länder. För att besvara dessa frågor användes en multipel regressionsanalys med robusta standardfel, med hjälp av data från Eurofound's undersökning <i>European Quality of Life Survey</i> från år 2012 och 2016.</p> <p>Resultatet för alla länder tillsammans visade att hushållsinkomsten har en positiv effekt på det subjektiva välmåendet. Förutom inkomstens effekt på välmående visar resultaten att personlig frihet, värde i livet och tillfredsställelse på arbetsplatsen har en positiv signifikant effekt på det subjektiva välmåendet. Det subjektiva välmåendet visade sig vara högst i Danmark och lägst i Sverige. Vidare visade resultaten för de landspecifika analyserna att hushållsinkomstens effekt i Danmark var störst och statistiskt signifikant, och minst i Sverige. Skillnaderna i inkomstens effekt i de tre länderna skiljde sig inte anmärkningsvärt från varandra.</p>

Nyckelord: Subjektivt välmående, nordisk välfärdsmodell, hushållsinkomst, lyckoekonomi

Datum: 10.05.2023

Sidantal: 59

Innehållsförteckning

1	Indelning	1
1.1	<i>Syfte och forskningsfrågor</i>	1
1.2	<i>Problemformulering</i>	2
2	Bakgrund och teori	3
2.1	<i>Lyckoekonomi</i>	3
2.2	<i>Det subjektiva välmåendet</i>	4
2.2.2	<i>WHO-5</i>	6
2.3	<i>Subjektivt välmående och inkomst</i>	7
2.3.1	<i>Den absoluta inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet</i>	8
2.3.2	<i>Den relativa inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet</i>	9
2.4	<i>Det subjektivt välmåendets inverkan på samhället</i>	11
3	Tidigare forskning	12
3.1	<i>Vad påverkar det subjektiva välmåendet i Norden?</i>	12
3.2	<i>Inkomstens effekt på välmåendet</i>	16
3.2.1	<i>Inkomstens positiva effekter på subjektivt välmående</i>	17
3.2.2	<i>Inkomstens negativa effekter på det subjektiva välmåendet</i>	18
4	Metod och data	20
4.1	<i>Beskrivning av data</i>	20
4.2	<i>Ekonometriska modeller</i>	21
4.3	<i>Definition av variabler</i>	22
4.3.1	<i>Utfallsvariabel</i>	25
4.3.2	<i>Förklarande variabler</i>	25
4.4	<i>Empirisk forskningsmetod</i>	30
4.5	<i>Deskriptiv statistik</i>	32
5	Resultat	34
5.1	<i>Resultat för samtliga länder tillsammans</i>	34
5.2	<i>Landspecifika resultat</i>	40
5.3	<i>Begränsningar och förslag till fortsatt forskning</i>	45
6	Avslutande diskussion	47
6.1	<i>Centrala resultat i de olika länderna</i>	47
	Referenser	51

Tabellförteckning

Tabell 1. Beskrivning av modellens variabler	22
Tabell 2. Deskriptiv statistik över subjektivt välmående i enlighet med land och kön	32
Tabell 3. Deskriptiv statistik över modellens kontrollvariabler	32
Tabell 4. OLS-regression med välmående som utfallsvariabel, samtliga tre länder inkluderade.	35
Tabell 5. OLS-regressioner med subjektivt välmående som utfall, skilt för varje land	40

Figurförteckning

Figur 1. Modell för subjektivt välmående (Egen översättning från OECD, 2013).....	5
Figur 2. Modell för bestämdafaktorer för subjektivt välmående i Norden.	13
Figur 3. Breusch-Pagan test för heteroskedasticitet.	31
Figur 4. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Danmark.	Error! Bookmark not defined.
Figur 5. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Finland.	49
Figur 6. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Sverige.	49

1 Indelning

De allra flesta länder strävar efter att ständigt öka sin ekonomiska tillväxt och på det sättet höja invånarnas välfärd och det allmänna välståndet i landet. Sedan 1900-talet har bruttonationalprodukten (BNP) använts som ett mått på ett lands välfärd, trots att måttet i verkligheten bedömer den ekonomiska aktiviteten och inte välfärden i ett land. I och med att rikare länder dock ofta rapporterar en högre välfärd, anses BNP ändå vara ett indirekt mått på välfärd. Även om BNP ger värdefull information om hur ett lands ekonomi utvecklas, är det välkänt att det är ett bristande mått på välfärd. Trots det används BNP fortsättningsvis, kanske i brist på bättre mätinstrument. Begreppet subjektivt välmående introducerades av Diener under 1980-talet och har sedan dess blivit ett intressant forskningsområde inom flera ämnen, en av dem ekonomiska studier. Under senare år har subjektivt välmående som välfärds mått lyfts fram och här har både den absoluta och relativa inkomstens inverkan på det subjektiva välmåendet undersökts.

Sedan 1990-talet har samhället utvecklats på flera olika plan och i frågan om hur ett välfungerande samhälle och en välmående befolkning skapas måste flera aspekter tas hänsyn till. Världen är i ständig utveckling och förändring och som en följd av detta har strävan efter ständig ekonomisk tillväxt ifrågasatts. Exempelvis har jakten på ökad ekonomisk tillväxt orsakat avsevärd skada på miljön och lämnat stora delar av världens länder i fattigdom. Vidare finns det en uppenbar risk för att stora ekonomiska klyftor inom och mellan länder ökar, då målsättningen är att den nationella och globala ekonomin expanderar.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte är att i den här avhandlingen undersöka hur inkomsten påverkar det subjektiva välmåendet hos invånare i Finland, Sverige och Danmark. Jag undersöker därmed hur stor inverkan inkomsten har på befolkningens välmående i rika länder. Vidare är syftet att undersöka vilka andra faktorer som påverkar det

subjektiva välmåendet och i hur stor utsträckning. Sjukdomar, utanförskap, psykiska problem och negativa känslor som på olika sätt kan leda till att en person inte upplever sitt välmående som gott kan skada ett samhälle, land eller en ekonomi på olika sätt. Därför är det viktigt att kartlägga vilka faktorer som är viktiga för det subjektiva välmåendet och på så vis kan främja eller skada ett samhälle för att kunna motverka faktorer som på olika sätt skadar befolkningen, samhället och den ekonomiska situationen i landet.

1.2 Problemformulering

I välfärdsstater stävar man efter att tillgodose hela befolkningens behov, erbjuda invånarna produkter och tjänster som ökar deras välmående samt skapa stimulerande, hälsosamma och trygga miljöer där invånarna mår bra. Dessa faktorer motiverar i sin tur beslutsfattning och verkställande av policyinstrument, men om ekonomiskt tillväxt och ökade inkomster inte leder till ett ökat välmående i landet, finns det skäl att omformulera den politik som bedrivs. De nordiska länderna har en hög nivå på välfärd och invånarnas subjektiva välmående ligger på en hög nivå i jämförelse med många andra länder. Det är därför av intresse att se närmare på vilka faktorer som ligger bakom välfärden samt hur stor inverkan inkomsten egentligen har på det subjektiva välmåendet. Är det inkomsten som ligger till grund för välmåendet eller är det andra aspekter som har lett till att Nordens befolkning i så stor utsträckning känner sig nöjda och tillfredsställda med sina liv? Om det i själva verket är andra aspekter som leder till högre välmående finns det skäl att se närmare på den politik som bedrivs i nuläget.

2 Bakgrund och teori

I kapitel 2 behandlas begrepp, teorier och bakgrund relaterade till mina forskningsfrågor för att skapa en bättre förståelse för undersökningen. I delkapitel 2.1 ges en sammanfattning av lyckoekonomi. Därefter, i 2.2, redogör jag för begreppet subjektivt välmående och hur det mäts, för att sedan i 2.3 gå närmare in på relationen mellan absolut respektive relativ inkomst och subjektivt välmående. Avslutningsvis presenteras i delkapitel 2.4 relationen mellan subjektivt välmående och samhällliga funktioner.

2.1 Lyckoekonomi

Lyckoekonomi syftar på studier kring relationen mellan individens subjektiva välmående och livstillfredsställelse och ekonomiska faktorer som exempelvis sysselsättning, inkomst och förmögenhet. Att se på faktorer som lycka och välmående i samband med ekonomiska aspekter har inte tidigare hört till vanligheten, men under slutet av 1990-talet har undersökningar som rör detta blivit alltmer vanliga. Att som enligt traditionell nationalekonomi fokusera på endast ekonomiska aspekter för välfärd kan ge en missvisande bild av välfärden i ett land. Lyckoekonomi ger mer vikt åt aspekter som traditionell nationalekonomi tidigare förbiset, som bland annat mänskliga relationer, hälsostatus och arbetsliv. Hur välfärd och välmående egentligen uppnås är alltså något som är ytterst individuellt och flera olika faktorer är viktiga att beakta. (Graham, 2005.)

En av de första forskarna som undersökte ekonomi och välmående i relation till varandra var Easterlin. Han fann att rikare människor i genomsnitt är lyckligare än fattiga människor. Man kan alltså fastställa att rikare länder som grupp är lyckligare än fattiga länder som grupp. Då studier över tid och i olika länder gjorts har dock små eller inga samband mellan ökningar i inkomst per capita och genomsnittliga lyckonivåer funnits. Studier visar på att lyckan stiger i samband med att inkomsten ökar till en viss punkt, varefter nivån på välmåendet slutar att

stiga. (Easterlin, 1974.) Detta tyder på att det förutom ekonomiska aspekter även finns andra faktorer som i stort, och kanske till och med i större utsträckning, inverkar på individers välmående. (Graham, 2005) Sammanfattningsvis kan sägas att lyckoekonomi försöker förstå lycka och välmående på ett mer helhetsmässigt sätt än traditionell nationalekonomi gjort.

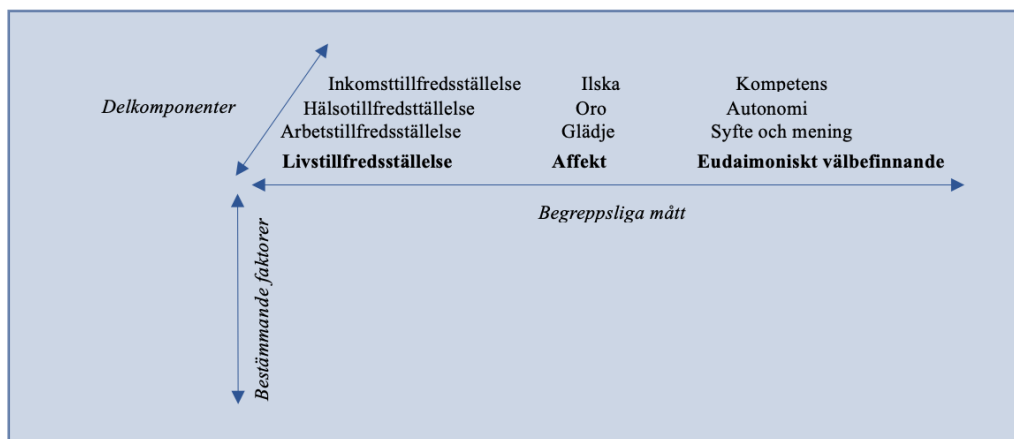
2.2 Det subjektiva välmåendet

Begreppet subjektivt välmående har redan under en längre tid använts frekvent inom bland annat studier i psykologi och sociologi, men det har inte förekommit lika ofta i ekonomiska sammanhang (McBride, 2001). Under senare tid har begreppet ändå kommit att spela en allt större roll som måttstock för välmående och välfärd även i ekonomiska studier (Vik & Carlquist, 2018). I dagens läge är BNP det vanligaste måttet på välfärd, men på grund av måttets brister och den avtagande ekonomiska tillväxten som utvecklade länder i stor utsträckning upplevt, har ett nytt välfärdsmått blivit intressant (Deaton & Stone, 2013).

Det subjektiva välmåendet syftar till individens självuppfattade mående. Det bestäms alltså av individens kognitiva och känslomässiga utvärdering av det egna måendet och den egna livssituationen. (Diener, Lucas & Oishi, 2002). Hur bra eller dåligt en individ mår fastställs av ett flertal faktorer och omständigheter. Boarini m.fl. (2012) har identifierat följande faktorer som avgörande kring hur individen upplever sitt eget välmående: inkomst och förmögenhet, arbete, boende, hälsotillstånd, balans mellan arbete och fritid, utbildning och färdigheter, sociala kontakter, medborgerligt engagemang, miljö kvalitet och personlig trygghet.

Då det handlar om subjektivt välmående och vad det består av är tre element framträdande, nämligen *livsutvärdering*, *känslomässigt välbefinnande* och *eudamoniskt välbefinnande*. Dessa fungerar som begreppslika mått på välmående. *Livsutvärderingen* kan ses som en kognitiv utvärdering av det egna måendet. Detta fungerar som en reflekterande bedömning av livet som helhet eller av ett mer specifikt område, såsom arbetsliv eller socialt liv. Det andra elementet,

känslomässigt välbefinnande, innefattar individens känslomässiga liv. I det här elementet ingår både negativ och positiv affekt. Positiv affekt innebär känslor av livstillfredsställelse, glädje och lycka, medan negativ affekt innefattar upplevelser av ilska, sorg, rädsla och ångest. Den tredje och sista aspekten av subjektivt välmående är *eudaimoniskt välbefinnande*. Denna typ av välbefinnande utgörs av känslor av självförverkligande och den egna potentialen. (Durand & Smith, 2013.) Autonomi, kompetens, intresse för lärande, målorientering, känsla av syfte och socialt engagemang är alla faktorer som ingår i det eudaimoniska välbefinnandet (Huppert m.fl., 2009). Den här delen av välmåendet skiljer sig från de två tidigare eftersom den utgör ett verktyg för uppnående av högre subjektivt välmående som individen själv kan påverka på ett djupare plan. I figur 1 nedan presenteras de mått på välfärd som individen använder vid uppskattningen av sitt välmående samt de delkomponenter som ingår i måtten. I modellen ingår de grundläggande bestämmande faktorerna som tillsammans med delkomponenterna påverkar utvärderingen av välmåendet.

Figur 1. Modell för subjektivt välmående (Egen översättning från OECD, 2013)

2.2.1 Argument mot subjektivt välmående som mått

Subjektivt välmående uppfattas och accepteras inte helt och hållet som ett mått på välfärd, och en del kritik har riktats mot användningen av det i ekonomisk forskning. Subjektivt välmående anses av vissa inte vara tillförlitligt eftersom det inte är ett objektiva mått som exempelvis inkomst eller BNP. Detta eftersom det

subjektiva välmåendet är ett komplext begrepp där var och en utgår från sina egna erfarenheter och känslor för att bedöma det. Uppfattningen av det egna livet och måendet kan vitt skilja sig beroende på vem som tillfrågas, även om de utifrån sett befinner sig i samma livssituation. Vidare förekommer det flera olika definitioner av subjektivt välmående. Frånvaron av en exakt definition av vilka faktorer som innefattar det subjektiva välmåendet är också en brist i måttet. Då det kommer till att använda och tolka resultat från olika undersökningar om subjektivt välmående, är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur begreppet har definierats. (McBride, 2001.) Potentiellt förekommer ett brett spektrum av subjektiva fenomen som kan anses påverka välmående, men det är även viktigt att definiera vilka av dem som faktiskt ligger inom ramen för att tolka människans välbefinnande. Exempelvis definieras välbefinnande ofta som känslor av lycka, men detta är ett felaktigt och missvisande påstående, eftersom det subjektiva välmåendet utformas av mycket mera än enbart lycka. (OECD, 2013.)

2.2.2 WHO-5

Måttet på subjektivt välmående som jag använder mig av i denna avhandling är Världshälsoorganisationens välbefinnandeindex, även kallat WHO-5. WHO-5 utgörs av ett frågeformulär som bygger på fem frågor om subjektivt välbefinnande. Måttet introducerades för första gången år 1998 och har sedan dess använts frekvent i forskning i olika forskningsområden och länder, mest inom Europa. Genom att utvärdera positivt humör, vitalitet och allmänna intressen ger måttet ett index för respondentens subjektiva välmående. (Topp m.fl., 2015.)

Indexet bygger på en skala från 0 till 100, där ett resultat under 50 poäng tyder på låg grad av välmående. WHO-5 indexet tillskrivs hög klinisk validitet och kan därmed användas som ett resultatmått för subjektivt välmående. Måttet utvecklades utan någon diagnostisk specificitet, men fungerar som ett klassificeringssystem för kroniska medicinska tillstånd, biologiska funktionsnedsättningar, sociala funktionshinder och subjektiva handikapp. (Topp m.fl., 2015.)

2.3 Subjektivt välmående och inkomst

Ekonomisk tillväxt uppfattas som sagt som en indikator på högre välfärd, och flera studier har det konstaterat att det förekommer ett positivt samband mellan inkomst och subjektivt välmående (Diener,1984; Veenhoven, 1991). Orsakerna bakom detta har blivit föremål för debatt. Viss forskning har visat att både absolut och relativ inkomst har stor effekt på det subjektiva välmående, medan annan forskning visar att effekten är betydligt mindre. (Easterlin,1974; Deaton, 2008)

Är det högre inkomster som möjliggör tillfredsställandet av de grundläggande behoven mat, vatten och boende, som gör att inkomsten har en positiv inverkan på välmåendet? Eller, beror det på att inkomst ses som en värdefull resurs i många länder och kulturer, och bedömningen av det egna välmåendet görs utifrån en jämförelse med människorna runt omkring en? Enligt hedonismen, en filosofisk och psykologisk teori, är människans främsta stävan att uppnå njutningskänslor, och därav även undvika negativa känslor. Enligt hedonismen är de positiva känslorna dock ofta svåra att uppnå och upprätthålla, medan negativa känslor är svåra att avlägsna. Detta skulle rimligtvis innebära att relationen mellan inkomst och positiva känslor och relationen mellan inkomst och negativa känslor även skiljer sig åt. (Yu och Chen, 2016.)

Enligt Diener m.fl. (1993) kan inkomstens effekt på välmåendet jämföras med vilken som helst annan resurs effekt på välmåendet. Frågan är om inkomsten är värdefull för uppfyllandet av oföränderliga grundläggande mänskliga behov eller om värdet på pengar beror på föränderliga standarder som varierar över tid och kultur. Svaren på denna fråga är mycket spridda och många åsikter har presenterats. Därför är det av värde att se närmare på effekten av den absoluta respektive relativa inkomsten på subjektivt välmående.

2.3.1 Den absoluta inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet

Inom nationalekonomin anses det att en större förmögenhet och bättre ekonomiska möjligheter att skaffa sig materiella ting leder till en högre grad av välfärd. Högre inkomster ger en högre levnadsstandard och kan genom detta leda till ett bättre subjektivt välmående. Studier har ändå påvisat ett visst tvivel över huruvida en högre inkomst och mera pengar i absoluta termer faktiskt leder till ett ökat välmående i så hög grad som tidigare påståtts. Hur liten eller stor inverkan den absoluta respektive den relativa inkomsten har på det subjektiva välmåendet är en mycket omdiskuterad fråga som delar åsikterna bland forskare. (Yu & Chen, 2016.)

Som jag tidigare nämnde är det fastställt att rikare länder i allmänhet rapporterar en högre grad av välmående än fattiga länder. Veenhoven (1991) menar att inkomsten fungerar som ett verktyg för att uppfylla medfödda grundläggande mänskliga behov. Då dessa behov är uppfyllda kommer individen att uppleva att det egna välmåendet är bra. Med detta som grund menar Veenhoven att invånare i fattigare länder upplever ett sämre välmående då de inte i samma utsträckning kan tillgodose behovet av exempelvis mat och boende. Människor med högre inkomst kan uppfylla de grundläggande behoven, vilket höjer deras välmående. Då inkomsten gradvis ökar, minskar dess positiva effekt på välmåendet, eftersom det endast krävs en viss inkomstnivå för att uppfylla de grundläggande behoven. Enligt Veenhoven är det enbart dessa grundläggande faktorer som inverkar på inkomstens effekt på välmåendet, medan social jämförelse inte inverkar på välmåendet. Diener m.fl. (1993) genomförde en studie som också visar att den absoluta inkomst har en positiv effekt på subjektivt välmående, medan inga effekter av social jämförelse hittades.

Teorin om att välmående är något relativt, bygger enligt Veenhoven (1991) på tre antaganden: välmående är ett resultat av jämförelse, måttet för jämförelse är föränderligt och standarderna för jämförelse är godtyckliga. Då man utgår från dessa tre antaganden, kan det hävdas att subjektivt välmående inte beror på den verkliga livskvaliteten och att förändringar i levnadsförhållanden, i endera riktningen, endast har en kortvarig effekt på välmåendet. Vidare säger det att

välståndet är högre efter att en individ genomgått en svår livsperiod. Veenhoven (1991) menar att om man utgår från dessa antaganden kan även ett ”dåligt liv” vara bra, om omgivningen runt om har det värre. Dessa antagen fastställer enligt Veenhoven att den relativa inkomsten rimligtvis inte påverkar det subjektiva välmåendet, utan att det är den absoluta inkomsten som spelar roll för det upplevda välmåendet.

2.3.2 Den relativa inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet

Den relativa inkomstens effekt på välmåendet kan förklaras som den effekt den egna inkomstnivån i relation till den övriga befolkningens inkomstnivåer har på välmåendet. Easterlin (1995) i McBride (2001) definierar den relativa inkomstens effekt på välmåendet enligt följande.

“[...] raising the incomes of all, does not increase the happiness of all, because the positive effect of higher income on subjective well-being is offset by the negative effect of higher living level norms brought about by the growth in incomes generally” (Easterlin, 1995)

Detta innebär att om alla invånares inkomst ökar, kommer detta inte leda till en ökning i välmåendet, eftersom den allmänna levnadsstandardnivån som används i social jämförelse höjs för alla och stryker den positiva effekten av inkomstökningen.

I enlighet med Easterlins (1974) studie är skillnaderna i subjektivt välmående mellan fattiga och rika länder små och inkonsekventa. Då jämförelser inom länder gjorts, har däremot ett positivt samband mellan inkomst och subjektivt välmående framkommit. Då den genomsnittliga inkomsten i ett land är högre leder detta till att det genomsnittliga välmåendet är högre, eftersom den individuella uppskattningen av det egna välmåendet utgår från människor i omgivningen som jämförelsestandard. Kort sagt menar Easterlin (1974) att då en individ har det bättre än andra blir hen lyckligare och vice versa.

Enligt Yu och Chens (2016) studie är den relativa hushållsinkomsten på individnivå förknippad med känslor av livstillfredsställelse och lycka, men kan även associeras med negativa känslor beroende på vilka individer man jämför sig med. På nationell nivå å andra sidan, är hushållens inkomst absolut och enbart förknippad med negativa känslor. Resultaten visade med andra ord på att absolut inkomst enbart är förknippad med negativa känslor, medan relativ inkomst är förknippad med både negativa och positiva sinnesstämningar. Detta skulle innebära att utan social jämförelse genererar inkomsten inga positiva känslor hos individen, men kan däremot dämpa negativa känslor. Det innebär att ekonomisk tillväxt kan dämpa de negativa känslorna utan att öka känslor av tillfredsställelse och lycka.

Då jämförelser i relativ inkomst och välmående gjorts inom länder har ett återkommande resultat hittats. Personer som har höga inkomstnivåer rapporterar oftare att de upplever sig vara mycket lyckliga, än vad personer med lägre inkomst gör. Då man ser på sambandet mellan olika inkomstgrupper och lycka ser man en stadig ökning i lyckonivån då inkomstgrupperna stiger. Efter att ha konstaterat detta kan frågan ställas, om det är en hög inkomst som gör människor lyckliga, eller om lyckliga människor är mer benägna att lyckas i livet och därför i allmänhet har en högre inkomst. Då man ser på faktorer som inverkar på inkomstnivån återkommer faktorer som erfarenhet, utbildning, medfödd talang, hälsa och arv, men känslomässiga tillstånd har inte påvisats ha en effekt på den uppnådda inkomstnivån. Då man däremot har tillfrågat personer från olika inkomstgrupper om källan till deras lycka eller olycka, beskrivs den ekonomiska situationen som mycket effektiv. Easterlin konstaterar utgående från detta att det finns ett orsakssamband mellan inkomst och välmående, och inte andra vägen. (Easterlin, 1974.)

Easterlin (1974) undersökte hur inkomsten och lyckonivåerna i USA förändrades under en 40 årig period. Under denna period fördubblades realinkomsten, men lyckonivån låg fortsättningsvis på samma nivå. Detta beskriver innehållet i Easterlin-paradoxen som introducerade 1974. Paradoxen beskriver det empiriska förhållandet mellan subjektivt välmående och inkomst. Enligt paradoxen varierar välmåendet vid en given tidpunkt direkt med inkomsten, både mellan och inom

länder, men över tid är den långsiktiga tillväxttakten för välmående och inkomst inte signifikant. Easterlin pekar ut social jämförelse som den främsta orsaken till detta.

2.4 Det subjektivt välmåendets inverkan på samhället

Ett allmänt gott subjektivt välmående är nödvändigt för att skapa ett fungerande och produktivt samhälle. Vilka faktorer som avgör det subjektiva välmåendet och kan förbättra det borde därför vara av intresse för samhället som helhet. (Das m.fl., 2020.) Med andra ord är en låg nivå av subjektivt välmående skadligt för den nationella ekonomin och välfärdssamhället. Olika sorts hälsoproblem diskuteras ständigt och det förekommer en rad olika hot mot folkhälsan och välmåendet, både somatiska och psykiska sjukdomar och diagnoser påverkar det subjektiva välmåendet negativt. Personer som själva upplever sitt välmående som lågt är dessutom mer benägna att ha ett sämre immunförsvar och lättare drabbas av sjukdom (Barak, 2006), vilket skadar dem själva och samhället i stort.

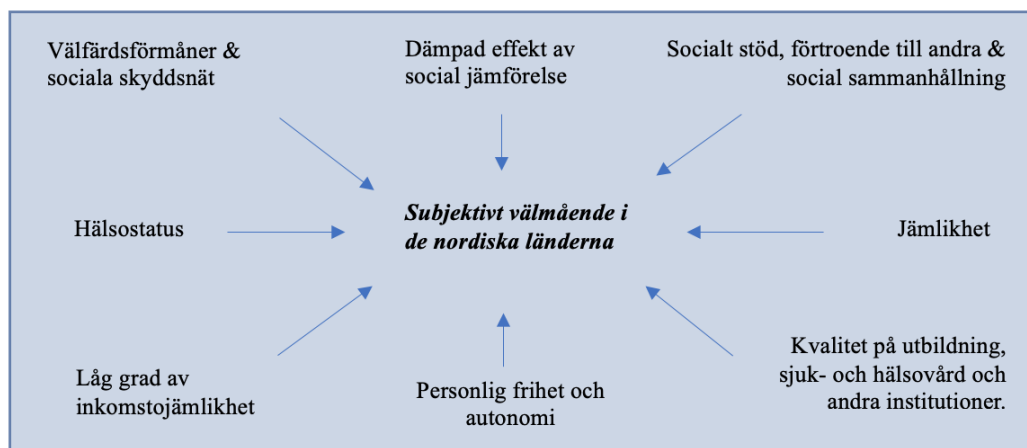
Relationen mellan ekonomisk tillväxt och subjektivt välmående är komplex och båda delar kan ha en inverkan på varandra. Å ena sidan kan låga nivåer av subjektivt välmående ha stora negativa effekter på ekonomin genom att leda till konsekvenser som utebliven produktivitet eller behandlingsbörda av sjukdomar eller skadliga psykiska tillstånd. Å andra sidan kan ekonomin ha en negativ effekt på det subjektiva välmåendet. Dåliga ekonomiska förutsättningar eller stora finansiella förluster kan öka risken för till exempel utanförskap, kriminalitet, arbetslöshet och sämre skyddande faktorer och sociala kontakter. Dessa faktorer kan i sin tur kan leda till olika psykiska hälsoproblem som kan inverka på det subjektiva välmåendet på ett negativt sätt (Knapp & Wong, 2020). Dessa typer av svårigheter påverkar dessutom inte enbart personen som drabbats, utan drabbar även ofta personer i dennes närhet (Frank, 2000).

3 Tidigare forskning

I det förra kapitlet fastställdes definitionen av subjektivt välmående och de grundläggande faktorerna som inverkar på det subjektiva välmåendet. I det här kapitlet i delkapitel 3.1 går jag igenom tidigare forskning kring subjektivt välmående i den nordiska välfärdsmodellen. I 3.2. ges en mera ingående beskrivning av tidigare forskningsresultat kring inkomstens effekt på välmåendet.

3.1 Vad påverkar det subjektiva välmåendet i Norden?

De nordiska länderna presterar högt i många undersökningar som rör bland annat personlig trygghet, hälsa, demokrati, utbildning och jämlikhetsfrågor. Även undersökningar gällande välmåendet i Norden visar på att de nordiska invånarna upplever ett högt välmående och en hög nivå av lycka. Exempelvis har Finland, Sverige och Danmark alla hamnat i toppen bland världens lyckligaste länder i *World Happiness Report*. (Martela, Greve, Rothstein & Saari, 2020.) Varför är just de nordiska ländernas invånare så lyckliga och nöjda som de är? Utbredd forskning har föreslagit flera möjliga orsaker till detta. Internationellt har jämförelser mellan olika länders ekonomiska och sociala prestation, ofta rankat den nordiska välfärdsmodellen högt, och den fungerar också allmänt som en riktlinje för många andra länder. (Andersen m.fl., 2007.) I figur 2 på följande sida presenteras en överblick av bestämmande faktorer av subjektivt välmående i Norden utgående från tidigare forskning som behandlas i detta kapitel.

Figur 2. Modell för bestämmandefaktorer för subjektivt välmående i Norden.

En förklaring till den höga välfärden är den utbredda sociala tryggheten och de välfärdsförmåner som erbjuds i Norden. Välfärdsförmånernas positiva inverkan på välmåendet har visat sig vara en bidragande faktor till högre livstillfredsställelse hos invånarna. (Radcliff & Pacek, 2008.) Dessutom har resultat visat på att de positiva effekterna inte dämpas av individernas inkomster, utan samtliga inkomstgruppers livstillfredsställelse stiger av tillgången till de välfärdsförmåner som erbjuds (OECD, 2011). Det omfattade utbudet av produkter och välfärdstjänster som erbjuds i Norden kan alltså vara en stor bidragande faktor till högt välmående. Det leder mig vidare in på effekten av progressiv beskattning på välmåendet. Den progressiva beskattning som tillämpas i Norden bidrar till högre välmående bland invånarna, eftersom höga skattesatser möjliggör högkvalitativ utbildning, hälsovård och andra sociala tryggheter (Oishi, Kushlev & Schimmack, 2018). Vidare kan den sociala trygghet som generösa välfärdsförmåner erbjuder förklara en del av den upplevda välfärden eftersom den erbjuder en viss inkomsttrygghet för medborgarna. Arbetslöshet, risk för arbetslöshet och bristande inkomsttrygghet är faktorer som försämrar det subjektiva välmåendet och den allmänna livskvaliteten. Ett socioekonomiskt skyddsnät som den nordiska välfärdsmodellen erbjuder kan därmed vara en bidragande faktor till de rapporterade nivåerna på välfärd i Norden. Kvaliteten på de offentliga institutionernas arbete är också en föreslagen förklaring till välmåendet i Norden. En regering som utstrålar tillförlitlighet och arbetar effektivt, är en bidragande

källa till en högre livstillfredsställelse. (Helliwell & Huang, 2008.) Frånvaro av korruption är ytterligare en aspekt i den institutionella kvaliteten som höjer invånarnas välmående.

Ytterligare en förklaring till de goda välfärdsresultaten i de nordiska länderna kan vara den låga nivå av inkomstskillnader inom länderna i jämförelse med många länder utanför Norden. Minskad ojämlikhet tenderar höja den allmänna välfärden och folkhälsan i landet och i länder där det förekommer hög ojämlikhet är den sociala rörligheten stel. Med andra ord har människor som föds in i fattigdom svårare att ta sig ur den. (Keely, 2015). Finland, Sverige och Danmark ligger alla bland de länder med lägst ginikoefficient och är därmed några av de länder som upplever lägst inkomstjämlighet bland OECD länderna (OECD, 2011). Studier som undersökt inkomstjämlighetens effekt på välmående, har dock uppvisat mycket spridda resultat. En del studier visar på att inkomstskillnaderna förbättrar det allmänna välmåendet medan andra påvisar resultat i motsatt riktning. (Martela, Greve, Rothstein & Saari, 2020.) Enligt Oishi, Kesebir & Diener (2011) beror det negativa sambandet mellan inkomstskillnader och välmående inte på skillnader i hushållsinkomst, utan på upplevelser om orättvisa och bristande tillit.

I de nordiska länderna är den sociala sammanhållningen samt förtroendet och tillförlitligheten till andra människor hög (Helliwell & Wang, 2011). Forskning har visat att då förtroendet till andra invånare är högt ökar livstillfredsställelsen. Samhällen där invånarna upplever ett högst förtroende till varandra hänger samman med högre nivåer av lycka, också efter att man kontrollerat för inkomst och hälsotillstånd. En befolkning med god social sammanhållning är dessutom mer motståndskraftig i olika nationella kriser. (Helliwell, Huang & Wang, 2017.) I en undersökning genomförd av Delhey och Dragolov (2016) fann man att Danmark, Finland och Sverige är de tre länder som uppvisade högst resultat i närvaro av social sammanhållning bland befolkningen.

Det finns studier som tyder på att social jämförelse med övriga invånare har en stor inverkan på uppfattningen av det egna välbefinnandet. Det innebär att beroende på andra människors livskvalitet, upplevs den egna livskvaliteten sämre eller bättre. Detta kan innebära att individuella uppfattningar av den egna sociala ställningen

eller statusen i högre grad kan bidra till ökat välbefinnande än objektiva mått som exempelvis inkomst. I starka välfärdsstater, som de nordiska länderna, har dock den egna sociala positionen i samhället inte lika stor effekt på det subjektiva välmåendet, medan man i till exempel östeuropeiska länder funnit ett mycket starkt samband mellan den subjektiva positionen i samhället och den upplevda lyckan. (Ejrnæs och Greve, 2017.)

Även möjligheten att fatta egna beslut och känslor av personlig frihet är starkt förknippade med högre välmående. Enligt en studie av Fischer & Boer (2011) har individualism en stark signifikant positiv effekt på subjektivt välmående och känslor av lycka. Vidare visade resultaten att autonomi minskar negativa psykologiska symptom som exempelvis ångestkänslor. En undersökning av Inglehart, Foa, Peterson & Welzel (2008) undersöker utvecklingen av sambandet mellan välmående och personlig frihet och finner att då demokratin och den sociala toleransen i samhället har ökat, har även den allmänna nivån på lycka och välbefinnande stigit. I de nordiska länderna är autonomin och den personliga friheten i allmänhet hög, vilket kan vara en bidragande orsak till det positiva resultatet av subjektivt välmående.

Slutligen är även den allmänna folkhälsan hög och hälso-och sjukvårdssystemen högkvalitativa i de nordiska länderna. God fysisk hälsa är exempelvis en av de viktigaste faktorerna för att uppnå ett högre subjektivt välmående (Diener & Chen, 2011). Danmark, Sverige och Finland anses alla vara länder med en god hälsopolitisk som fokuserar både på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder. Det förekommer vissa skillnader i hälsostatus mellan olika inkomstgrupper i de nordiska länderna, men skillnaderna är mindre än vad de är i många andra länder. Skillnaderna är större i Danmark och Sverige än i Finland. (Nordiska ministerrådet, 2019.)

Sammanfattningsvis kan sägas att det finns en hel rad olika möjliga förklarande faktorer som tillsammans kan resultera i att de nordiska ländernas befolkning verkar må så bra. Det är dock värt att poängtera att de förklarande faktorer som lyfts fram, i de flesta fall starkt korrelerar med varandra och förstärker varandra,

vilket gör det svårt att identifiera vilka faktorer som egentligen ligger bakom den framgångsrika välfärden. (Martela, Greve, Rothstein & Saari, 2020.)

3.2 Inkomstens effekt på välmåendet

En av de mest välkända teorierna om människans basala behov och hur de prioriteras är Maslow's behovstrappa från 1943. Enligt Maslow måste de basala behoven tillfredsställas före människan kan uppnå en psykisk tillfredsställelse av välmående. Enligt den här teorin är lyxvaror överflödiga och bidrar inte till det subjektiva välmåendet. Detta har dock senare ifrågasatts. Huruvida inkomst och rikedom påverkar subjektivt välmående har undersökts inom psykologi, sociologi och nationalekonomi under en lång tid.

Att inkomst och pengar har en effekt på det subjektiva välmåendet och människans upplevelse av lycka är konstaterat. Hur stor denna effekt är finns det däremot flera olika åsikter om. Flera studier visar att rikedom hänger ihop med positiva resultat i livet. Personer som har högre inkomster har generellt en högre förväntad livslängd, har bättre genomsnittlig hälsostatus och mental hälsa, är mer sällan offer för våldsbrott (Mayer, 1997) och upplever mera sällan stressfyllda livssituationer (Diener & Biswas-Diener, 2002). Alla dessa faktorer bidrar tillsammans till ett bättre upplevt välmående. Vidare kan konstateras att svåra ekonomiska eller finansiella problem ofta är kopplade till depression, som avsevärt försämrar det subjektiva välmåendet. Sammantaget ger dessa faktorer uppfattningen att högre inkomst och större rikedom leder till ett högre välmående, men frågan är inte så entydig. (Diener & Biswas-Diener, 2002.) I de två följande delkapitlena 3.2.1 och 3.2.2 går jag igenom hur tidigare forskning har visat på att inkomst kan ha både en positiv och en negativ effekt på det subjektiva välmåendet.

3.2.1 Inkomstens positiva effekter på subjektivt välmående

Cummins (2000) studerade inkomstens effekt på subjektivt välmående och fann resultat som visar att inkomsten endast förklarar 1,8 procent av variationen i det subjektiva välmående. Enligt Cummins (2000) är inkomsten en viktig aspekt då det kommer till upprätthållandet av det subjektiva välmåendet, men inte till att förbättra det. Speciellt bland fattiga individer är inkomsten en viktig del för upprätthållandet av subjektivt välmående. Förutsatt att människan har råd att upprätthålla en normal levnadsstandard, kommer nivån på det subjektiva välmåendet främst avgöras av balansen mellan extraversion och neuroticism. Med andra ord balansen mellan att uppmärksamma yttre objektiva aspekter av verkligheten samt hämta energi av sociala aktiviteter och emotionell instabilitet. Detta argument stämmer dock inte då de ekonomiska resurserna är för små för att upprätthålla balansen och anpassningen. Då de ekonomiska resurserna är för små kommer kontrollen av subjektivt välmående gå bortom de psykologiska processerna. Detta innebär med andra ord att ju fattigare en individ är, desto större roll spelar inkomsten för dennes subjektiva välmående.

Att det finns en positiv korrelation mellan subjektivt välmående och rikedom är troligt på många sätt. Den positivt signifikanta effekt som Diener och Biswas-Diener (2002) fann mellan inkomst och subjektivt välmående visar att inkomst och rikedom har en effekt på subjektivt välmående, men inkomsten verkar inte vara den viktigaste aspekten för att uppnå höga nivåer av välmående. Ytterligare ett resultat i flera olika forskningar visar att inkomstens inverkan på subjektivt välmående är mycket högre i låginkomstgrupper. Då man jämfört internationella studier upplever personer som bor i rikare länder högre subjektivt välmående än dem som bor i fattigare länder. Även fattigare personer i de rika länderna upplevde högre välmående än fattigare delar av de fattiga länderna. Detta kan tyda på att de fattiga i rika länder ändå finner nytta i de utvecklade samhällssystemen som infrastruktur, fred och social välfärd. (Diener & Biswas-Diener, 2001.)

Diener, Horwitz & Emmons (1985) undersökte hur mycket rika personer med en förmögenhet på minst 125 miljoner dollar, upplever sitt välmående genom att jämföra dessa personer med en kontrollgrupp bestående av personer från samma

geografiska område med en betydligt lägre inkomst och förmögenhet. Resultatet visade att de som var mycket rika upplevde en högre livstillfredsställelse och upplevde sig vara glada oftare än jämförelsegruppen, men även jämförelsegruppen upplevde i allmänhet hög livstillfredsställelse. Resultaten visade även att 45 procent av de mindre rika personerna också upplevde ett mycket högt subjektivt välmående i frånvaro av rikedom. Man fastställde inte exakt vilka faktorer som låg bakom resultatet, men enligt Diener-Biswas (2008) kan det bland annat handla om hög status, privilegier och känsla av säkerhet på grund av den finansiella situation mycket välbärgade personer befinner sig i.

3.2.2 Inkomstens negativa effekter på det subjektiva välmåendet

Det finns studier som ifrågasatt om personer med högre inkomst faktiskt upplever högre nivåer av välmående på grund av sin ekonomiska situation. Exempelvis måste personer med högre inkomst ofta spendera mera tid på sina arbetsplatser, vilket innebär mindre fritid och därmed mindre tid för aktiviteter som förbättrar och upprätthåller det subjektiva välmåendet. Vidare kan personer med högre inkomster ofta uppleva en högre grad av stress och prestationsångest. Det materialistiska synsättet som ofta leder till höga inkomster kan dessutom vara en bidragande faktor till sämre välmående. (Kasser & Ryan 1993.) Det finns även resultat som visar att stor rikedom, höga inkomster och den materialistiska levnadsstandard som dessa innebär leder till högre grad av ångest och ett högre antal skilsmässor (Schor, 1999; Wachel, 1989).

Diener & Bisawas-Diener (2001) genomförde en jämförelse av ett flertal studier som undersökt inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet inom en rad olika länder, och såg på skillnaderna i livstillfredsställelse hos rika respektive fattiga grupper. Resultatet visade att skillnaderna i livstillfredsställelse mellan de olika inkomstgrupperna i starka välfärdsstater med liberala välfärdsförmåner var mindre än skillnaderna i de övriga länderna. Detta tyder på att inkomsten inte har en lika stor effekt på livstillfredsställelse (vilket utgör en del av det subjektiva välmåendet) i starka välfärdsstater. I en del länder i jämförelsen uppvisade den fattigare inkomstgruppen till och med en högre genomsnittlig livstillfredsställelse.

Frey & Stutzer (2000) fann i sin undersökning av en del av Schweiz befolkning att en högre inkomst har en mycket liten effekt på det subjektiva välmåendet. I en jämförelse av flera nationella undersökningar gjord av Diener & Bisawas-Diener (2001) hittades konsekventa men små korrelationer mellan inkomst och subjektivt välmående. Detta tyder på att inkomsten faktiskt har endast en liten positiv effekt på det subjektiva välmåendet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att pengar och hög inkomst leder till högre levnadsstandard och därmed till bättre förutsättningar till ökat välmående, men det finns också evidens som visar att hög inkomst kan vara kopplat till lägre välmående i och med till exempel stress och ångest.

4 Metod och data

I detta kapitel presenteras i 4.1 data som används i analysen. Vidare presenteras de ekonometriska modellerna samt en genomgång av modellens variabler och information om val av inkluderade variabler i 4.2. I 4.3 beskrivs den empiriska forskningmodell som jag använder mig av i undersökningen. Slutligen presenteras deskriptiv statistik av data i delkapitel 4.5.

4.1 Beskrivning av data

I regressionsanalysen används data insamlat av Eurofound för *European Quality of Life Survey, (EQLS)*. EQLS har som målsättning att skapa en mångdimensionell bild av livskvaliteten i de europeiska länderna. Det data som samlats in innehåller flera olika indikatorer för levnadsstandard och välmående som kompletterar de traditionella indikatorerna för ekonomisk tillväxt som BNP, samt inkomst genom att se på miljömässiga och sociala aspekter av livskvaliteten. EQLS undersöker därmed både objektiva faktorer kring europeiska medborgares livskvalitet, så väl som hur dessa upplevs. (Eurofound, 2021.)

EQLS har genomförts fyra gånger. I undersökningen används data från två av dessa, från 2012 och 2016. Dessa två år inkluderades eftersom faktorer som är relevanta för undersökningen lyftes i dessa två undersökningar. Enbart de nordiska länder som vid tidpunkten tillhörde EU inkluderades, det vill säga Danmark, Finland och Sverige. I data inkluderas enbart personer i åldrarna 18–65, och personer som vid tillfället för undersökningen arbetade och därmed hade en löneinkomst. Efter att ha modellerat data i enlighet med det jag undersöker innehåller data 2647 observationer.

4.2 Ekonometriska modeller

I analysen används fyra snarlika ekonometriska modeller. I modell 1 inkluderas respondenter och därmed observationer från alla tre länderna. I modell 2 enbart personer bosatta i Danmark, modell 3 enbart personer bosatta i Finland och slutligen i modell 4 enbart personer bosatta i Sverige. Detta görs för att få effekterna av samtliga variabler specifikt i de olika länderna.

Modell 1 (1)

subjektivt välmående

$$\begin{aligned} &= \beta_0 + \beta_1(\text{inkomst}) + \beta_2(\text{kvinnna}) + \beta_3(\text{ålder}) \\ &+ \beta_4(\text{ålder}^2) + \beta_5(\text{högutbildad}) + \beta_6(\text{barn}) \\ &+ \beta_6(\text{partner}) \\ &+ \beta_7(\text{ensamboende}) + \beta_8(\text{kontakt med familj}) \\ &+ \beta_9(\text{social kontakt}) + \beta_{10}(\text{Stöd}) \\ &+ \beta_{11}(\text{fritidsintressen}) \\ &+ \beta_{12}(\text{förtroende för människor}) \\ &+ \beta_{13}(\text{förtroende för staten}) \\ &+ \beta_{14}(\text{självbestämmanderätt}) \\ &+ \beta_{15}(\text{nöjd med utbildning}) + \beta_{16}(\text{nöjd med arbete}) \\ &+ \beta_{16}(\text{nöjd med boende}) + \beta_{17}(\text{kvalitet på vård}) \\ &+ \beta_{18}(\text{psykiskt tillstånd}) + \beta_{19}(\text{Finland}) \\ &+ \beta_{20}(\text{Sverige}) + \beta_{21}(\text{år2016}) + \varepsilon_i \end{aligned}$$

Modell 2 (2)

siubjektivt välmående i Danmark

$$\begin{aligned} &= \beta_0 + \beta_1(\text{inkomst}) + \beta_2(\text{kvinnna}) + \beta_3(\text{utbildning}) + \beta_4(\text{barn}) \\ &+ \beta_5(\text{ålder}) + \beta_6(\text{bor ensam}) + \beta_6(\text{partner}) + \dots \\ &+ \beta_{18}(\text{psykiskt tillstånd}) + \varepsilon_i \end{aligned}$$

Modell 3

(3)

subjektivt välmående i Finland

$$\begin{aligned} &= \beta_0 + \beta_1(\text{inkomst}) + \beta_2(\text{kvinnna}) + \beta_3(\text{utbildning}) + \beta_4(\text{barn}) \\ &+ \beta_5(\text{ålder}) + \beta_6(\text{bor ensam}) + \beta_6(\text{partner}) + \dots \\ &+ \beta_{18}(\text{psykiskt tillstånd}) + \varepsilon_i \end{aligned}$$

Modell 4

(4)

subjektivt välmående i Sverige

$$\begin{aligned} &= \beta_0 + \beta_1(\text{inkomst}) + \beta_2(\text{kvinnna}) + \beta_3(\text{utbildning}) + \beta_4(\text{barn}) \\ &+ \beta_5(\text{ålder}) + \beta_6(\text{bor ensam}) + \beta_6(\text{partner}) + \dots \\ &+ \beta_{18}(\text{psykiskt tillstånd}) + \varepsilon_i \end{aligned}$$

4.3 Definition av variabler

Som tidigare nämnts är subjektivt välmående ett mycket komplext begrepp och det finns flertal olika faktorer som kan påverka hur individen upplever det egna välmåendet. Dessutom förekommer det vissa individuella skillnader kring vilka faktorer som inverkar på välmåendet. Utifrån tidigare forskning kring subjektivt välmående och dess bestämmande faktorer har ett flertal kontrollvariabler valts ut. I det här delkapitlet presenteras modellens variabler samt motiveringen för dem.

Tabell 1. Beskrivning av modellens variabler

Utfallsvariabel	Beskrivning av variabel
<i>Subjektivt välmående (ln)</i>	Den naturliga logaritmen av individers självuppskattade välmående.
Förklarande variabler	
<i>Inkomst(ln)</i>	Den naturliga logaritmen av hushållsinkomsten per månad, omräknad i köpkraftspariteter (PPP euro).
<i>Kvinna</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för kvinna, annars 0.
<i>Ålder</i>	Variabel som beskriver individens ålder.
<i>Ålder²</i>	Variabel som beskriver individens kvadrerade ålder.
<i>Högutbildad</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som avlagt en högskole- eller universitetsexamen, annars 0.
<i>Barn</i>	Binär variabel som antar värdet 1 individer med barn, annars 0.
<i>Partner</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för respondenter med partner, annars 0.
<i>Ensamboende</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som bor ensam, annars 0.
<i>Kontakt med familj</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig ha en tillräcklig kontakt med familjemedlemmar, annars 0.
<i>Social kontakt</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig ha en tillräcklig övrig social kontakt, annars 0.
<i>Stöd vid känsla av nedstämdhet</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig ha någon att vända sig till, familj, vänner eller andra, i svåra livssituationer eller vid känsla av nedstämdhet, annars 0.

<i>Tid för fritidsintressen</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig ha tillräckligt med tid för egna fritidsintressen, annars 0.
<i>Förtroende för människor</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig känna tillit till människor i sin omgivning, annars 0.
<i>Förtroende för staten</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser sig känna tillit till staten och det statliga arbetet, annars 0.
<i>Självbestämmanderätt</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser att de själva kan bestämma över sina liv, annars 0.
<i>Nöjd med utbildning</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som är nöjda med sin utbildning, annars 0.
<i>Nöjd med arbete</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som är nöjda med sin arbetssituation och arbetsplats, annars 0.
<i>Nöjd med boende</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som är nöjda med sin boendesituation, annars 0.
<i>Värdefullt liv</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som anser att deras liv och det de gör i någon mån är värdefullt, annars 0.
<i>Hälsoproblem</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för personer som lider av någon typ av kroniska mentala tillstånd eller problem, annars 0.
<i>Finland</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för respondenter från Finland, annars 0.
<i>Sverige</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för respondenter från Sverige, annars 0.
<i>2016</i>	Binär variabel som antar värdet 1 för observationer från 2016, annars 0.

4.3.1 Utfallsvariabel

Utfallsvariabeln i analysen är *subjektivt välmående (ln)* och beskriver befolkningens självuppskattade välmående. Utfallsvariabeln är logaritmerad för att få fram den relativa effekten av kontrollvariablerna. I EQLS:s undersökning bestäms välmående enligt fem frågor:

- (1) Jag har känt mig glad och positiv.
- (2) Jag har känt mig lugn och avslappnad.
- (3) Jag har känt mig aktiv och energisk.
- (4) Jag har vaknat och känt mig fräsch och utvilad.
- (5) Mitt dagliga liv har varit fyllt med saker som intresserar mig.

Svarsalternativen ges på en skala från ett till 5 där ett representerar *Hela tiden* och 5 representerar *Aldrig*. Genom dessa frågor fås ett välmåendeindex från 0 till 100 som representerar var individs välmående där 0 innebär det lägsta välmåendet och 100 det högsta. Observationer som uppvisade ett välmåendeindex utanför skalan (<100) exkluderades ur analysen för att undvika missvisande resultat.

4.3.2 Förklarande variabler

Den första förklarande variabeln är *inkomst (ln)* och beskriver hushållsinkomsten per månad. Den initiala tanken var att enbart använda mig av enpersonshushåll, men eftersom antalet observationer var så pass begränsat används en kontrollvariabel som beskriver om personen bor ensam eller inte. I EQLS beskrivs både individens självrapporterade nettolön i euro, samt månadslönen omräknad i köpkraftspariteter (PPP). I regressionsmodellen används det senare måttet eftersom det beaktar de relativa kostnaderna för lokala varor och tjänster, samt

inflationens graden i länderna. Dessutom använder inte alla länder i samplet sig av valutan euro. Denna variabel har inkluderats för att mäta effekten av inkomstens storlek på personernas subjektiva välmående.

Variabeln *kvinn* är en binär variabel som beskriver individens kön. Variabeln antar värdet 1 då individen är en kvinna och annars värdet 0.

Variabeln *ålder* beskriver varje individs ålder. Personer mellan åldrarna 18 och 64 ingår i samplet. Vidare inkluderas den kvadrerade åldern, *ålder*². Kvadratiske variabler inkluderas för att fånga minskande eller ökande marginaleffekter (Woodridge, 2012). Generellt sett stiger lönerna hos högskoleutbildade personer i och med stigande ålder och på grund av ökad arbetserfarenhet. På grund av detta är det intressant att se om det förekommer skillnader i relationen mellan välmående och inkomst hos olika ålders individer.

Variabeln *högutbildad* beskriver om personerna avlagt universitets- eller högskoleexamen eller inte. Denna variabel inkluderas eftersom utbildningsnivå har visat sig ha en inverkan på det allmänna välmående hos människor. Personer med högre utbildningsnivå har generellt sett mer hälsosamma levnadsvanor än personer med lägre utbildning, (Ragupathi & Ragupathi, 2020). Dessutom upplever personer med högre utbildning i högre utsträckning sig vara lyckliga (Tan, Luo & Zhang, 2020).

Variabeln *barn* är en binär variabel som antar värdet ett för respondenter som har barn, annars 0. Att ha barn kan spontant tänkas ha en positiv effekt på välmående, många som har barn beskriver det som en tydligare mening med livet. Enligt Radós (2020) studie har både det första och andra barnet en positiv inverkan på individens subjektiva välmående.

Variabeln *partner* är en binär variabel som beskriver om respondenter har en partner eller inte. Variabeln antar värdet 1 för personer med en partner och annars 0. Enligt Chen och van Ours (2018) har partnerskap en positiv effekt på det subjektiva välmåendet, där av inkluderades variabeln som en förklarande variabel.

Variabeln *ensamboende* är en binär variabel som antar värdet 1 för personer som bor ensamma och 0 för personer som bor tillsammans med minst en annan person.

Familjerelationer har visat sig spela en stor roll för hur individen mår under hela livet. Både relationen till föräldrar, syskon och make/maka har visat sig att på olika sätt inverka på individens välbefinnande. (Thomas m.fl., 2017.; Merz m.fl., 2009.)

Variabeln *kontakt med familj* inkluderas därför som en kontrollvariabel för det subjektiva välbefinnandet. Svartalternativen för frågan om kontakt med familjen sträcker sig från 1 till 3 där 1 innebär mindre kontakt än önskvärt och 3 innebär mer kontakt än önskvärt. Svartalternativ 2 innebär lagom mycket kontakt med olika familjemedlemmar. För svartalternativen 1 och 3 anger variabeln 0 och för svartalternativ 2 anger variabeln 1.

Variabeln *social kontakt* är en binär variabel som representerar om respondenten anser sig ha tillräcklig eller otillräckligt socialt kontrakt utöver familjerelationer. Svartalternativen går från 1 till 3 där 1 innebär mindre kontakt än den önskvärda mängden och 3 innebär mer kontakt än önskvärt. Svartalternativ 2 innebär att respondenter anser sig ha en lagom stor social kontakt. För alternativ 1 och tre antar variabeln 0 och för 2 antar variabeln 1.

Variabeln *stöd vid känsla av nedstämdhet* utgörs av frågan ”Om du kände dig lite deprimerad och vill ha någon att prata med” och svartalternativen stäcker sig från 1 till 4, där 1 innebär ”En familjemedlem eller släkting”, 2 innebär ”En vän, granne eller någon annan som du inte är släkt med”, 3 ”Tjänsteleverantör, institution eller organisation ” och 4 innebär ”Ingen”. För svartalternativ 1 till 3 antar variabeln 1 och för alternativ 4 antas 0.

Tid för fritidsintressen ger information om respondenten anser sig ha tillräckligt eller otillräckligt med till för sina egna intressen/hobbyer. Svartalternativen stäcker sig från 1 till 3 där 1 innebär för lite tid för egna intressen och 3 innebär för mycket tid för egna intressen. Alternativ 2 innebär lagom mycket till för fritidsintressen. Variabeln antar värdet 1 för svartalternativ 2 och 0 för 1 och 3.

Enligt Martela m.fl. (2020) är förtroende för och tillit till medmänniskor en faktor som påverkar livstillfredsställelsen och därmed det subjektiva välmåendet positivt. Även Helliwell och Wang (2011) presenterar resultat som talar för att tillit till människor runt om kring en, exempelvis grannar eller främlingar, är starkt sammankopplat med ett högre subjektivt välmående. Variabeln *förtroende för människor* inkluderas därmed som en förklarande variabel för nivån på subjektivt välmående.

Variabeln *förtroende för staten* mäts från en skala från 1 till 10 där 1 innebär svarsalternativet ”Har inget förtroende alls” medan 10 innebär ”Har fullt förtroende för staten”. Svartalternativen 1 till 5 antar värdet 0 och 6 till 10 antar värdet 1. I en studie utförd av Piosang och Grimes (2022) undersöks hur förtroende till statliga institutioner i Filippinerna påverkar individers subjektiva välbefinnande. Studien visar att tillit till statliga institutioner, speciellt rättsväsendet, riksdagen och polismyndigheten, är starkt kopplade till ett högre subjektivt välmående.

Variabeln *självbestämmanderätt* är en binär variabel som anger huruvida svarspersonen upplever att de själva är fria att bestämma hur de ska leva sitt liv eller inte. Svartalternativen stäcker sig från 1 till 5 där 1 innebär ”instämmer helt och hållet” och 5 innebär ”tar helt och hållet avstånd”. För svartalternativen 1 och 2 antar variabeln 1 medan för 3 till 5 antar den 0.

En viktig del av subjektivt välmående är livstillfredsställelse. Hit hör känsla av tillfredsställelse inom flera olika livsområden. För följande tre variabler stäcker sig svartalternativen från 1 till 10 där 1 innebär ”Mycket missnöjd” och 10 innebär ”Mycket nöjd”. Svartalternativen 1 till 5 antar värdet 0 medan 6 till 10 antar värdet 1.

Variabeln *nöjd med utbildning* är en binär variabel som anger huruvida svarspersonen är nöjd med sin utbildning eller inte. Tidigare studier har visat att känsla av tillfredsställelse med den egna utbildningen har en positivt signifikant effekt på individens subjektiva välmående (Wang & Sohail, 2022). Det är tänkbart att en del av svarspersonerna är nöjda sin utbildning på grund av att de med hjälp

av den får bättre möjligheter till högre inkomster. Salinas-Jiménez m.fl. (2011) undersöker utbildningens individuella effekt på välmående och finner att utbildningen har en signifikant effekt på det subjektiva välmåendet.

Variabeln *nöjd med arbete* anger huruvida respondanten är nöjd med sin nuvarande arbetsplats. Arbetsplatsen är en plats som de flesta vuxna personer spenderar en stor del av sin tid på. Att trivas på arbetsplatsen är därför en viktig del av det subjektiva välmåendet (Ray, 2022).

Variabeln *nöjd med boende* anger huruvida svarspersonen är nöjd med sin nuvarande boendesituation. Boende är för de flesta människor en viktig aspekt för att uppleva en god livskvalitet och ett högt välmående.

Variabeln *värde i livet* utgörs av påståendet ”jag känner generellt att det jag gör i livet är givande”. Svartalternativen för påståendet sträcker sig från 1 till 5 där ett motsvarar ”Instämmer helt och hållet” och 5 innebär ”Tar helt och hållet avstånd”. För svartalternativ 1 och 2 antar variabeln 1 och för de övriga svartalternativen 0.

Hälsoproblem är en variabel som talar om huruvida svarspersonen lider av en kronisk fysisk eller psykisk sjukdom eller funktionshinder. Denna variabel inkluderas som förklarande till det subjektiva välmåendet eftersom drabbande av sjukdom kan ha en förklarande effekt på det upplevda välmåendet (Lim, 2020).

Variabeln *Finland* inkluderas som en binär variabel som anger värdet 1 för de svars personer som kommer från Finland och 0 för övriga personer i samplet. Variabeln inkluderas för att kunna jämföra resultaten de tre länderna emellan. Danmark fungerar som jämförelsegrupp.

Variabeln *Sverige* inkluderas som en binär variabel som anger värdet 1 för de svars personer som kommer från Sverige och 0 för övriga personer i samplet.

Slutligen, variabeln *2016* inkluderas för att kunna jämföra det subjektiva välmåendet år 2012 och 2016.

4.4 Empirisk forskningsmetod

För att undersöka hushållsinkomstens och övriga variabelers effekt på det subjektiva välmåendet i Danmark, Finland och Sverige tillämpas en multipel regressionsmodell som inkluderar ett flertal olika förklarande variabler som kontrollerar effekten på utfallsvariabeln. Genom att använda en multipel regressionsanalys och därmed inkludera ett flertal kontrollvariabler fås ett mer realistiskt resultat än vad en enkel regressionsanalys skulle ge (Woodridge, 2012).

Under användning av en multipel regressionsanalys föreligger en del antaganden som ska uppfyllas för att resultatet ska kunna tolkas på ett tillförlitligt sätt. Här näst presenteras antagandena och kontrolleras om antagandena stämmer för datamaterialet. För det första ska det finnas ett linjärt samband mellan utfallsvariabeln och de oberoende variablerna. För det andra ska multikollinearitet mellan de oberoende variablerna inte förekomma. För att utesluta starka korrelationer mellan några av kontrollvariablerna används en korrelationsmatris som presenteras i appendix. Då korrelationskoefficienterna över- eller underskrider 0,7 eller -0,7 tyder detta på att det förekommer multikollinearitet mellan två variabler och åtgärder behöver då vidtas. För att enklast åtgärda detta problem exkluderas någondera av de problematiska variablerna. Efter att kontrollerat för multikollinearitet finner jag att de enda variablerna som korrelerar med varandra är ålder och ålder². Eftersom ålder² är en kvadrerad variabel av ålder finner jag en naturlig förklaring till korrelationen och utesluter därmed ingen av variablerna. Därmed uppfylls de två första antagandena. (Woodridge, 2012.)

Det tredje antagandet är att heteroskedasticitet inte ska förekomma i samplet. Heteroskedasticitet innebär att variansen i feltermen inte är konstant, vilket i sin tur innebär att då värdet på en oberoende variabel ökar, minskar eller ökar den oförklarade variationen i utfallsvariabeln. Om heteroskedasticitet är närvarande, är inte OLS-estimatet det bästa linjära estimatet. För att undersöka huruvida det i data i en linjär regressionsmodell förekommer heteroskedasticitet kan Breusch-Pagan testet för heteroskedasticitet användas. Testets nollhypotes är att variansen är homoskedastisk. Om nollhypotesen gäller betyder det att variansen för varje observation är enhetlig. Om p-värdet är lägre än 0,05 kan nollhypotesen förkastas,

vilket betyder att heteroskedasticitet är närvarande i samplet. (Woodridge, 2012). Jag testar mitt data för närvaro av heteroskedasticitet och finner att p-värdet är lägre än 0,05 vilket innebär att heteroskedasticitet är närvarande i samplet. Resultatet för testet presenteras i figur 2.

Breusch-Pagan test för heteroskedasticitet
chi2(1) = 380,46
Prob > chi2 = 0,0000

Figur 3. Breusch-Pagan test för heteroskedasticitet.

Det finns några alternativ för hur problemet med heteroskedasticitet kan åtgärdas. Jag undersöker om problemet kan lösas genom att logaritmera utfallsvariabeln subjektivt välmående, men samma problem återstår även efter logaritmeringen. Det är viktigt att beakta att närvaro av heteroskedasticitet innebär att de konventionella standardfelen inte är giltiga. I och med detta kan p- och t-värdena blir felaktiga vilket gör att standardfelen och de statistiskt signifikanta resultaten inte helt tillförlitliga. På grund av detta ska resultaten tolkas med försiktighet. OLS-estimaterna är korrekta även om heteroskedasticitet är närvarande. (Chen, m.fl. 2003)

Ytterligare kan användning av robusta standardfel lösa problemet med heteroskedasticitet. De robusta standardfelen är konstanta oavsett om hetero- eller homoskedasticitet gäller i samplet. (Chen, m.fl. 2003) Eftersom data är heteroskedastiskt används i analysen robusta standardfel.

Det sista antagandet gäller antagandet om normalfördelade residualer. Många forskare menar på att residualerna måste vara normalfördelade vid användningen av en multipel regressionsanalys, men så är inte fallet. Dock innebär det att p-värdena för t-test och F-test kan ge felaktiga resultat och därmed ska dessa resultat tolkas med försiktighet. (Chen, m.fl. 2003). Residuerna i mitt datamaterial är inte normalfördelade, vilket bör beaktas i analysen av resultaten.

4.5 Deskriptiv statistik

I följande två tabeller presenteras först deskriptiv statistik över det subjektiva välmåendet enligt kön och land presenterat som medelvärde, sedan deskriptiv statistik för modellens kontrollvariabler.

Tabell 2. Deskriptiv statistik över subjektivt välmående i enlighet med land och kön

<i>Subjektivt välmående (0–100), medelvärde.</i>	<i>Danmark</i>	<i>Finland</i>	<i>Sverige</i>
Totalt	71,65	67,18	67,15
Kvinnor	70,04	66,40	61,18
Män	73,23	68,04	72,54

Den deskriptiva statistiken över subjektivt välmående visar att det upplevda välmåendet i Finland och Sverige är snarlika, medan det i Danmark upplevs vara lite högre. I alla tre länder upplever kvinnor i genomsnitt en lägre nivå av välmående än vad män gör. Störst skillnad förekommer det i Sverige där män upplever drygt 11 poäng högre välmående än vad kvinnor gör.

Tabell 3. Deskriptiv statistik över modellens kontrollvariabler

	Totalt	Standard- avvikelse	Danmark	Finland	Sverige
<i>Inkomst (m)</i>	2166,19	1978,051	2104,48	2301,05	2108,24
<i>Kvinna (%)</i>	49,69	0,5001	49,46	52,47	47,48

<i>Ålder (m)</i>	44,65	11,3486	45,01	44,64	44,30
<i>Högutbildad (%)</i>	51,09	0,4999	47,24	53,92	52,38
<i>Barn (%)</i>	59,39	0,4906	65,55	56,68	55,77
<i>Partner (%)</i>	72,37	0,4466	73,76	71,84	71,49
<i>Ensamboende (%)</i>	18,70	0,3885	17,71	20,58	18,03
<i>Kontakt med familj (%)</i>	58,50	0,4930	58,42	63,54	54,19
<i>Social kontakt (%)</i>	50,61	0,5001	53,78	53,31	45,18
<i>Stöd vid känsla av nedstämdhet (%)</i>	96,86	0,1464	97,41	96,15	96,96
<i>Tid för fritidsintressen (%)</i>	42,27	0,4937	43,30	44,52	39,31
<i>Förtroende för människor (%)</i>	80,38	0,3939	83,05	84,72	74,00
<i>Förtroende för staten (%)</i>	64,55	0,6483	57,99	71,48	64,88
<i>Självbestämmanderätt (%)</i>	94,00	0,2364	93,62	91,38	96,46
<i>Nöjd med utbildning (%)</i>	85,80	0,3496	89,63	87,73	80,40
<i>Nöjd med arbete (%)</i>	90,93	0,2850	91,25	92,66	89,10
<i>Nöjd med boende (%)</i>	93,18	0,2492	93,63	95,91	90,36
<i>Värdefullt liv (%)</i>	98,17	0,1313	98,52	98,07	97,91
<i>Psykiskt tillstånd (%)</i>	29,95	0,4594	30,99	31,89	27,25

5 Resultat

I kapitel 5 går jag igenom och analyserar resultatet av OLS-regressionerna av de ekonometriska modellerna som presenterades i föregående kapitel. I 5.1 presenteras i tabell 4 resultaten för den första ekonometriska modellen (1), där samtliga länder är inkluderade. Därefter, i delkapitel 4.2 presenteras och analyseras de landspecifika resultaten. I tabell 5 presenteras resultaten för OLS-regressionen baserat på de ekonometriska modellerna (2), (3) och (4). I 5.3 redogörs för analysens brister samt förslag till fortsatt forskning.

5.1 Resultat för samtliga länder tillsammans

I tabell 4 nedan presenteras modellen som undersöker sambandet mellan hushållsinkomst och subjektivt välmående med samtliga tre länder inkluderade. I kolumn (1) är endast hushållsinkomsten och variablerna *Finland*, *Sverige* och *2016* inkluderade som kontrollvariabler för det upplevda välmåendet. Här är *inkomstens* effekt på välmåendet som störst, en ökning i inkomsten med 1 procent leder till en höjning i det subjektiva välmåendet med knappt 5,4 procent. Resultatet är signifikant på 1-procentsnivån. I kolumn (2) presenteras resultaten med endast de demografiska kontrollvariablerna inkluderade. Här är effekten av inkomst fortfarande signifikant på samma nivå, men effekten är något mindre, knappt 4,7 procent. I den sista kolumnen (3) är samtliga kontrollvariabler inkluderade vilket ger en betydligt mindre effekt av en ökning i inkomsten, 2,1 procent och resultatet är icke-signifikant.

Tabell 4. OLS-regression med välmående som utfallsvariabel, samtliga tre länder inkluderade med robusta standardfel.

VARIABLER	(1) Subjektivt välmående (ln)	(2) Subjektivt välmående (ln)	(3) Subjektivt välmående (ln)
Inkomst (ln)	0,0539*** (0,0150)	0,0469*** (0,0152)	0,0214 (0,0153)
Kvinna		-0,0545*** (0,0134)	-0,0417*** (0,0127)
Ålder		-0,00395 (0,00485)	-0,00621 (0,00448)
Ålder ²		6,60e-05 (5,43e-05)	8.26e-05* (4.99e-05)
Högutbildad		0,00678 (0,0136)	-0,0146 (0,0151)
Barn		0,00542 (0,0161)	0,00531 (0,0156)
Partner		0,0126 (0,0254)	-0,0195 (0,0236)
Ensamboende		-0,0446 (0,0307)	-0,0582** (0,0288)
Familjekontakt			0,0535*** (0,0137)
Social kontakt			0,0645*** (0,0142)
Stöd			-0,0248 (0,0328)
Intresse			0,0415*** (0,0131)
Tillit			0,0389* (0,0208)
Förtroende för staten			0,00899

			(0,0136)
Självbestämmanderätt			0,179***
			(0,0337)
Nöjd med utbildning			0,0472**
			(0,0218)
Nöjd med jobb			0,0858***
			(0,0315)
Nöjd med boende			0,0759*
			(0,0410)
Värde i livet			0,307***
			(0,0964)
Hälsoproblem			-0,0759***
			(0,0144)
Finland	-0,0470***	-0,0467***	-0,0570***
	(0,0148)	(0,0150)	(0,0153)
Sverige	-0,109***	-0,113***	-0,103***
	(0,0168)	(0,0170)	(0,0165)
2016	0,0143	0,00759	0,0165
	(0,0130)	(0,0138)	(0,0138)
Konstant	3,754***	3,865***	3,436***
	(0,113)	(0,145)	(0,171)
Observationer	2,647	2,638	2,299
Förklaringsgrad	0,011	0,026	0,150

Robusta standardfel inom parentes

*** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1

Av variablerna *ålder* och *ålder*² kan avläsas att nivån på välmåendet är lägre för yngre personer för att börja stiga i äldre ålder. Mer precist sjunker det subjektiva välmåendet fram till 59 års ålder, för att sedan börja stiga. För variabeln *kvinn* visar resultaten i kolumn (2) att kvinnors välmående är knappt 5,5 procent lägre i jämförelse med männens. Effekten sjunker något då samtliga variabler är

kontrollerade för, kvinnors välmående 4,2 procent lägre än männens. Båda resultaten är signifikanta på 1-procentsnivån. Detta resultat stämmer överens med den deskriptiva statistiken som presenterades i kapitel 4. Vidare stämmer resultatet även överens med tidigare studier där det framgår att kvinnor av olika orsaker i allmänhet upplever ett lägre subjektivt välmående än män (Okun m.fl., 1984; Stevenson & Wolfers, 2009).

Ett något överraskande resultat fås däremot för variabeln *partner*. Resultatet i kolumn (3) visar på att personer som lever i en relation upplever ett något lägre välmående, knappt 2 procent lägre, än de utan partner. Hur en mänsklig relation påverkar välmåendet beror mycket på relationens egenskaper och kvalitet. Det finns flera möjliga förklaringar till att relationen med en partner kan påverka välmåendet negativt.

Då enbart de demografiska variablerna kontrolleras för är effekten av *högutbildad* liten men positiv. Då samtliga kontrollvariabler är inkluderade blir resultatet något oväntat. Personer med högskole- eller universitetsutbildning upplever ett lägre välmående än de lägre utbildade. Effekten från variabeln *högutbildad* är här ganska liten, knappt -1,5 procent, men stämmer inte överens med forskning kring högutbildade personers välmående som tyder på att högutbildade personer i allmänhet upplever bättre hälsa och högre välmående än dem med en lägre utbildningsnivå. (Ragupathi & Ragupathi, 2020; Tan, Luo & Zhang, 2020). Även om resultatet inte stämmer överens med en del forskning på detta område, finns det ändå forskning som ger möjliga förklaringar till den negativa effekten. En möjlig förklaring till den negativa effekten att högutbildade personer kräver bättre förutsättningar än andra för att uppnå samma nivå av tillfredsställelse som personer som inte är högutbildade (Kristofferson, 2018). Utbildning kan också förändra personers subjektiva bedömning av deras objektiva förutsättningar och förväntningar (Huppert, 2009). Slutligen kan ytterligare en förklaring till den negativa effekten på välmående hänga ihop med att högutbildade oftare har högt uppsatta positioner som kan sammankopplas till krav på prestation och känslor av stress (Jongbloed, 2018).

Självbestämmanderätt är den variabel som har störst effekt på det subjektiva välmåendet i resultatet. Det betyder att personer som upplever sig ha rätt att själva bestämma över sina liv och fatta sina egna beslut, upplever ett välmående som är 17,9 procent högre än dem utan denna känsla av självständighet. Resultatet stämmer överens med studier som undersökt effekten av autonomi och individualism på välmående. En studie av Fischer & Boer (2011) finner att känslor av individualism bättre förutspår välmående än vad pengar och nationell rikedom gör. De menar med andra ord på att medborgarnas höga känsla av autonomi och handlingsfrihet har en större inverkan på medborgarnas välbefinnande än vad ekonomiska aspekter har. En ökad känslan av frihet hänger i stor utsträckning samman med motsvarande ökning i subjektivt välbefinnande och är därmed viktig för människans välmående (Inglehart, 2008). Även mina resultat visar på att självbestämmanderätt har en större positiv inverkan på det subjektiva välmåendet än vad inkomst har. Att uppleva sig ha ett syfte och möjlighet till självförverkligande är en viktig del av det subjektiva välbefinnandet, vilket förklarar resultatet.

Livstillfredsställelse är en viktig del av det subjektiva välmåendet. Hur nöjd man är med olika aspekter av livet avgör hur bra eller dåligt uppfattningen om välmåendet är. Resultaten för variablerna *nöjd med utbildning*, *nöjd med jobb* och *nöjd med boende* är alla positiva och signifikanta. Personer som är nöjda med sina jobb upplever ett subjektivt välmående som är 8,6 procent högre än dem som inte är det. Resultatet är signifikant på 1-procentsnivån. Detta resultat var väntat eftersom de flesta vuxna människor spenderar en stor del av sitt liv på sin arbetsplats vilket, gör det naturligt att känslor av tillfredsställelse på arbetsplatsen även leder till en högre nivå av subjektivt välmående (Sironi, 2019; Ray, 2022). Det går även att koppla denna aspekt till känslor av självförverkligande. Att på sin arbetsplats bli uppskattad och utföra ett arbete som på olika sätt upplevs som är viktigt kan troligtvis ha en stor positiv effekt även på det allmänna välbefinnandet. Även effekten av *nöjd med utbildning* och *boende* är positiva och signifikanta.

Ytterligare en variabel med stor effekt på det självuppskattade välmåendet är *hälsoproblem*. Resultatet är inte särskilt överraskande. Personer som lider av någon typ av kroniska hälsoproblem som på olika sätt begränsar eller försvårar det

vardagliga livet, kan på grund av det uppleva en lägre livskvalitet. Effekten av att *hälsoproblem* är negativ och signifikant och minskar det subjektiva välmåendet med 7,6 procent. Detta stämmer överens med studier kring kroniska sjukdomars effekt på välbefinnandet (Lim, 2020). Det är även möjligt att de drabbade personerna på grund av sitt tillstånd inte kan uppnå de förväntningar och mål, vilket kan orsaka negativa känslor på grund av oförmögenhet till självförverkligande. Det är värt att poängtera att det i EQLS:s undersökning inte framgår närmare information kring sjukdomarna eller deras konsekvenser.

För att få en bild av den kortsiktiga förändringen i subjektivt välmående inkluderades den binära variabeln *2016*. År 2012 fungerar som utgångspunkt vilket betyder att det subjektiva välmåendet från 2012 till 2016 har stigit med knappt 1,7 procent, då samtliga variabler är kontrollerade för. Vidare inkluderas binära variabler för länderna för att ge en bild av vilka bestämmandefaktorer som är viktigast för det subjektiva välmåendet i de olika länderna. Som den deskriptiva statistiken tidigare fastslog förekommer det vissa skillnader i subjektivt välmående länderna emellan. Danmark används som referensgrupp och som resultaten i tabell 4 visar är det självuppskattade välmåendet högst i Danmark, vilket stämmer överens med den deskriptiva statistiken. För personer från *Finland* sjunker det subjektiva välmåendet med 5,7 procent, medan det i *Sverige* sjunker med 10,3 procent i kolumn (3) där samtliga kontrollvariabler är inkluderade. Även dessa resultat överensstämmer med den deskriptiva statistiken som visade att Sverige var det land som upplever lägst välmående i allmänhet. Båda resultaten är signifikanta på 1-procentsnivån. I följande delkapitel ser jag närmare på de landspecifika resultaten och undersöker vilka faktorer som är mest avgörande för det subjektiva välmåendet i respektive land.

5.2 Landspecifika resultat

Tabell 5. OLS-regressioner med subjektivt välmående som utfall, skilt för varje land med robusta standardfel

VARIABLER	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	Subjektivt	Subjektivt	Subjektivt	Subjektivt	Subjektivt	Subjektivt
	välmående	välmående	välmående	välmående	välmående	välmående
	(ln)	(ln)	(ln)	(ln)	(ln)	(ln)
	<i>Danmark</i>	<i>Danmark</i>	<i>Finland</i>	<i>Finland</i>	<i>Sverige</i>	<i>Sverige</i>
Inkomst (ln)	0,0787** (0,0328)	0,0310* (0,0182)	0,0634** (0,0295)	0,0292 (0,0335)	0,0277 (0,0205)	0,0163 (0,0231)
Kvinna	-0,0494** (0,0231)	-0,0344 (0,0225)	-0,0127 (0,0184)	-0,00289 (0,0191)	-0,107*** (0,0254)	-0,0859*** (0,0229)
Ålder	-0,0117 (0,00871)	-0,0148** (0,00725)	-0,0146** (0,00623)	-0,0110* (0,00635)	0,00114 (0,00909)	0,000925 (0,00768)
Ålder ²	0,000145 (9,59e-05)	0,000172** (8,08e-05)	0,000177** (7,00e-05)	0,000134* (7,19e-05)	1,72e-05 (0,000102)	1,96e-06 (8,48e-05)
Högutbildad	0,0170 (0,0223)	0,0153 (0,0217)	-0,0242 (0,0208)	-0,0338 (0,0291)	0,0365 (0,0258)	-0,00259 (0,0274)
Barn	-0,0785*** (0,0243)	-0,0452* (0,0255)	0,0783*** (0,0263)	0,0550** (0,0273)	-0,00498 (0,0312)	-0,00587 (0,0287)
Partner	-0,0684* (0,0353)	-0,0402 (0,0321)	0,0303 (0,0514)	0,0137 (0,0508)	0,0364 (0,0437)	-0,0197 (0,0365)
Ensamboende	-0,185*** (0,0467)	-0,114*** (0,0432)	0,0288 (0,0572)	0,0155 (0,0597)	-0,0358 (0,0543)	-0,0673 (0,0432)
Familjekontakt		-0,0197 (0,0261)		0,0452** (0,0221)		0,109*** (0,0215)
Social kontakt		0,0554** (0,0270)		0,0528** (0,0227)		0,0666*** (0,0223)
Stöd		-0,0834 (0,0538)		0,0538 (0,0521)		-0,0829 (0,0589)

Intresse		0,0383*		0,0396*		0,0567**
		(0,0228)		(0,0203)		(0,0231)
Tillit		0,0598		0,0434		0,00235
		(0,0379)		(0,0334)		(0,0334)
Förtroende för staten		-0,0143		-0,0231		0,0547**
		(0,0219)		(0,0216)		(0,0249)
Självbestämmande -rätt		0,150**		0,157***		0,323***
		(0,0617)		(0,0419)		(0,0799)
Nöjd med utbildning		0,00386		0,0115		0,0605*
		(0,0388)		(0,0468)		(0,0314)
Nöjd med jobb		0,0344		0,159***		0,0973**
		(0,0598)		(0,0612)		(0,0406)
Nöjd med boende		0,169*		-0,101		0,0519
		(0,0902)		(0,0988)		(0,0480)
Värde i livet		0,498***		0,152		0,282***
		(0,168)		(0,176)		(0,107)
Hälsoproblem		-0,108***		-0,0560**		-0,0611**
		(0,0264)		(0,0231)		(0,0240)
2016	0,0288	0,0557**	0,0254	0,0212	-0,0302	-0,0124
	(0,0229)	(0,0221)	(0,0206)	(0,0235)	(0,0260)	(0,0248)
Konstant	3,980***	3,584***	3,907***	3,653***	3,845***	3,220***
	(0,289)	(0,252)	(0,237)	(0,348)	(0,239)	(0,281)
Observationer	897	772	811	680	930	847
Förklaringsgrad	0,042	0,172	0,045	0,169	0,040	0,195

Robust standardfel inom parentes

*** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1

I tabell 5 ovan presenteras de landspecifika resultaten, först kontrollerade för de demografiska variablerna och sedan för samtliga kontrollvariabler. Inledningsvis presenteras *inkomstens* effekt på det subjektiva välmåendet i Danmark. Då enbart de demografiska kontrollvariablerna är inkluderade stiger välmåendet med 7,9 procent då inkomsten stiger med 1 procent. Då samtliga kontrollvariabler är inkluderade sjunker inkomstens effekt till 3,1 procent. Inkomstens effekt i Danmark är signifikant på 1-procentsnivån. I Finland är motsvarande resultat, kontrollerat för de demografiska variablerna, 6,3 procent och effekten är signifikant på en 5-procentig nivå. Då samtliga variabler är inkluderade sjunker effekten till 2,9 procent och är icke-signifikant. I Sverige är inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet minst. Resultaten för Sverige är icke-signifikanta och små. Då samtliga kontrollvariabler är inkluderade visar resultatet att då inkomsten stiger med 1 procent, stiger det subjektiva välmåendet med 1,6 procent. I samtliga länder är inkomstens effekt på det subjektiva välmåendet positiv, vilket stämmer överens med tidigare forskning (Diener & Biswas- Diener, 2002; Cummins, 2000; Veenhoven, 1991).

För variabeln *kvinnor* är de landspecifika resultaten för både Finland och Sverige överraskande, eftersom det förekommer stora skillnader i landet. I Finland är effekten för kvinnor mycket liten och icke-signifikant. Enligt World Economic Forum (2022) har Finland ett av de minsta klyftorna (andra plats) då det kommer till skillnader mellan könen. Detta skulle kunna förklara delar av den ringa skillnaden i välmående mellan könen. *Global Gender Gap Index* mäter jämställdhet inom fyra områden, ekonomiskt deltagande och möjlighet, utbildningsresultat, hälsa och politisk handlingskraft. I Sverige är effekten signifikant och innebär en 8,6 procents sänkning i välmåendet för kvinnor. Dock ligger även Sverige högt upp på listan över länder med minst könsskillnader (femte plats). Med tanke på detta är skillnaden mellan Finland och Sverige oväntat stor. Danmark uppvisar ett betydligt sämre resultat i *Global Gender Gap Index* (plats 32), men resultatet i tabell 5 visar att effekten av variabeln kvinnor är hälften så stor i Danmark som i Sverige. Alla resultat överensstämmer med den deskriptiva statistiken.

För variabeln *hälsoproblem* framkommer liknande resultat för dem i tabell 4, men det förekommer ändå en del skillnader mellan länderna. I Finland minskar välmåendet med 5,6 procent, medan den negativa effekten i Danmark och Sverige är 10,8 procent respektive 6,1 procent. Samtliga effekter är statistiskt signifikanta. En tänkbar förklaring till de skillnader som förekommer i resultatet länderna emellan, är att kvaliteten på hälso- och sjukvården i Finland enligt internationella undersökningar är bättre än den i Danmark och Sverige (Lancet, 2018). Bättre vård och behandling av sjukdom kan tänkas underlätta för patienterna och därmed inte påverka deras subjektiva välmående i lika stor grad.

Resultatet i tabell 5 visar, liksom resultaten i tabell 4, att självbestämmanderätt är en viktig del för det subjektiva välmåendet i alla tre länder, dock är koefficienten i Sverige dubbelt så stor som den i Danmark och i Finland. Enligt *The Legatum Prosperity Index*, som återspeglar invånarnas ekonomiska och sociala välbefinnande, är Danmark det land med näst högst ranking då det kommer till just personlig frihet. Finland och Sverige ligger på tredje respektive fjärde plats vilket indikerar att den personliga friheten är hög i alla tre länder (Legatum Institute, 2023). Enligt Hofstede (2001) är Sverige ett mera individualistiskt samhälle än Finland, vilket skulle kunna förklara en del av skillnaden. Avhandlingens resultat överensstämmer däremot inte med Hofstedes forskning som visar att Danmark är mera individualistiskt än både Finland och Sverige.

Livstillfredsställelse inom flera olika livsaspekter en viktig del av det subjektiva välmåendet. Resultaten för variablerna *nöjd med utbildning*, *nöjd med jobb* och *nöjd med boende* stödjer även detta, men det förekommer en del intressanta skillnader mellan länderna. Då det kommer till utbildning tyder resultaten i Sverige på att variabeln *nöjd med utbildning* i Sverige har en betydande och signifikant effekt, 6,05 procent, medan motsvarande effekt i Danmark och Finland är mindre, 3,86 procent respektive 1,15 procent. Variabeln *nöjd med jobb* visar sig däremot ha en mycket mindre effekt i Danmark än i Finland och Sverige, där effekterna är stora. Alla tre resultat är dock positiva även om storleken skiljer dem åt. Detta stämmer också överens med tidigare forskning kring vikten av arbetsplatstillfredsställelse för det självuppskattade välmåendet (Sironi, 2019; Ray, 2022). Variabeln *nöjd med boende* har en stor inverkan på det subjektiva

välståndet i Danmark, medan effekten i Sverige är mindre och effekten i Finland till och med är negativ. Personer i Finland som är nöjda med sin boendesituation upplever ett välstånd som är 10,1 procent lägre än de som inte är nöjda. Resultatet verkar motsägelsefullt då ett bra boende rimligtvis inte borde försämra välståndet. Orsakerna kan man endast spekulera i, men höga boendekostnader eller bostadslån skulle kunna vara tänkbara förklaringar.

Kontakt med familjen, annan social kontakt och tid för fritidsintressen verkar i de flesta fall ha en positiv effekt på det subjektiva välståndet. Resultatet är väntat eftersom goda mänskliga relationer är en viktig aspekt av välståndet (OECD, 2013). I Danmark visade sig familjekontakt dock ha ett överraskande resultat, en negativ effekt på välståndet. Att uppleva en tillräcklig kontakt med familjen kan intuitivt verka ha en positiv effekt på välståndet, men beroende på hur familjekonstellationen och relationen ser ut, kan det möjligtvis även leda till ökad stress eller ett sämre välstånd. I övrigt har social kontakt med både familj och övriga en positiv inverkan på det subjektiva välståndet i modellen. Tillräcklig tid för egna fritidsintressen har också en positiv och signifikant effekt på välståndet i samtliga länder. Resultatet stämmer även överens med studier som undersökt sambandet mellan fritidsintressen och subjektivt välstånd (Brajša-Žganec, Merkaš & Šverko, 2011; Pressman m.fl., 2009).

Vidare skiljer sig resultaten för variabeln *barn* åt mellan länderna. I Danmark och Sverige är effekten av att ha barn på det subjektiva välståndet negativ. Effekterna är inte speciellt stora och resultatet för Sveriges del är inte signifikant. För Finland förekommer däremot en positiv och signifikant effekt som tyder på att personer med barn upplever 5,5 procent högre välstånd än de utan barn. Det finns olika tänkbara förklaringar också till detta. Exempelvis kulturella skillnader kring synen på familj och föräldraskap kan påverka resultatet. En annan möjlig förklaring till skillnaderna kan bero på ekonomiska aspekter och möjligheter till föräldraledighetsförmåner och barnomsorg. Det kan ändå konstateras att båda resultaten stämmer överens med viss forskning kring föräldraskapets effekt på välståndet. Det finns forskning som visar att föräldraskap både kan höja (Baetschmann m.fl., 2016; Radó, 2020) och sänka personers välbefinnande (Luppi & Mencarini, 2018). Det är dock intressant att det förekommer så pass stora

skillnader i effekterna länderna emellan.

Då samtliga variabler i modellen kontrollerats för, visar estimaten för *ålder* och *ålder*² i Danmark att det subjektiva välmåendet minskar fram till 43-års ålder för att sedan stiga. I Finland är motsvarande ålder 41 år. I Sverige uppvisar åldern däremot att det subjektiva välmåendet stiger med åldern. För Danmark och Finland stämmer resultatet överens med tidigare forskning som uppvisat en U-formad relation mellan ålder och välmående (Ulloa, Møller & Sousa-Poza, 2013). I Danmark och Finland har det subjektiva välmåendet förbättrats från 2012 till 2016, medan resultatet för Sverige visar att det har sjunkit. Ingen av de tre ländernas förändringar i det subjektiva välmåendet är ändå speciellt stora. Detta är inte förvånande, eftersom en förbättring i befolkningens välmående ofta sker under en längre tidsperiod. Emellertid kan man ändå med hjälp av resultatet urskilja åt vilket håll välmåendet utvecklats mellan 2012 och 2016.

5.3 Begränsningar och förslag till fortsatt forskning

Det är viktigt att poängtera att jag i min avhandling inte kunnat utesluta heteroskedasticitet, vilket betyder att resultaten från analysen ska tolkas med en viss försiktighet. Att heteroskedasticitet är närvarande i datamaterialet kan leda till att p-värdena för t- och F-test är felaktiga och signifikansen av de olika koefficienterna kan därför inte säkerställas. På grund av den rådande heteroskedasticitet används i regressionsanalysen robusta standardfel. Vidare är det värt att poängtera att förklaringsgraden för modellerna i tabell 4 och 5 ligger mellan 5,5 och 9 procent. Detta innebär att endast en liten del av variationen i det subjektiva välmåendet kan förklaras av kontrollvariablerna. Subjektivt välmående ett komplext begrepp och det finns en mängd olika faktorer som kan påverka hur det egna välmåendet upplevs. Dessutom är det självupplevda välmåendet även något som avgörs av individuella upplevelser och olika faktorer spelar mer eller mindre roll för olika individer. Exempel på faktorer som ytterligare kan påverka det subjektiva välmåendet är bland annat närmare information om levnadsstandard, det ekonomiska läget i landet och i världen och det rådande

politiska klimatet. Att relevanta variabler som skulle kunna förklara variationen i det subjektiva välmåendet är exkluderade är även en möjlig förklaring till att heteroskedasticitet är närvarande i samplet.

Ytterligare värt att lyfta fram är att antalet observationer för varje land är ganska litet i relation till ländernas befolkning. Det innebär att resultaten eventuellt inte är representativt för den sammanlagda befolkningen. Ju färre observationer samplet innehåller, desto större är risken för att resultaten beror på slumpmässiga variationer i data vilket är viktigt att ta hänsyn till i tolkningen av resultatet.

I en framtida undersökning skulle det vara intressant att se hur det subjektiva välmåendet förändrats under en längre tid. I min undersökning används bara data från två år eftersom en del av de nödvändiga variablerna inte fanns tillgängliga i de tidigare undersökningarna för *European Quality of Life Survey*. Vidare skulle en undersökning av det subjektiva välmåendets bestämmandefaktorer i samtliga nordiska länder vara intressant och ge information om vilka skillnader som förekommer länderna emellan och vilka eventuella aspekter de olika länderna borde fokusera på för att upprätthålla och ytterligare främja befolkningens välmående. Vidare skulle en variabel för inkomstskillnader vara intressant att inkludera i en framtida undersökning, för att se vilken effekt inkomstskillnader, exempelvis mellan könen, har på det subjektiva välmåendet.

6 Avslutande diskussion

I det här avslutande kapitlet diskuterar jag i delkapitel 6.1 de mest centrala resultaten för de landspecifika analyserna och presenterar de variabler som enligt resultatet har störst inverkan på det subjektiva välmåendet i Danmark Finland och Sverige. Vidare presenteras möjliga slutsatser som kan dras av analysens utfall. I 6.2 går jag avslutningsvis igenom undersökningens begränsningar och presenterar förslag till fortsatt forskning inom ämnet.

Jag har i min avhandling försökt ta redan på hur stor inverkan hushållsinkomsten har för det subjektiva välmåendet, samt hur andra faktorer påverkar det självupplevda välmåendet i Danmark, Finland och Sverige. Vidare har jag försökt fastställa vilka skillnader som förkommer mellan de olika länderna. Sammanfattningsvis kan konstateras att resultaten tyder på att hushållsinkomsten har en positiv effekt på det subjektiva välmåendet i alla de undersökta länderna. Efter att kontrollerat för samtliga kontrollvariabler är inkomstens effekt signifikant endast i Danmark, där även det största estimatet påträffas. Även om resultaten visar att inkomsten påverkar det subjektiva välmåendet i positiv riktning finns det andra faktorer som verkar påverka välmåendet i större utsträckning än hushållsinkomsten.

6.1 Centrala resultat i de olika länderna

I många delar av avhandlingens resultat finns likheter i variabelernas effekter i alla tre länder, exempelvis *självbestämmanderätt*, *värde i livet*, *social kontakt*, *intresse*, och *hälsoproblem* uppvisar liknande resultat i analysen. Dessa resultat stämmer väl överens med tidigare forskning, där man undersökt nivå av välmående och lycka samt vilka faktorer som ligger bakom de höga resultaten av välmående i de nordiska länderna, exempelvis Delhey och Dragolov, (2016), Fischer & Boer, (2011) och Martela (2020) som presenterats i kapitel tre.

Det förekommer även vissa intressanta skillnader mellan länderna som jag valt att åskådliggöra i figurform där de mest centrala resultaten lyfts upp landsvis. Nedan i figur 4 presenteras den procentuella effekten av de fem variablerna som alla är signifikanta och har störst effekt på det subjektiva välmåendet i Danmark. Variabeln *värde i livet* har den största positiva effekten för det subjektiva välmåendet. Resultatet är oväntat stort, 49,8 procent vilket delvis kan förklaras av att innebörden av värde i livet kan variera mycket bland respondenterna. Även *nöjd med boende* och *självbestämmanderätt* har en tydlig positiv effekt på välmåendet. Känslan av personlig frihet och autonomi har ett positivt samband med det subjektiva välmåendet, och minskar även negativa psykiska symptom som ångest (Inglehart m.fl. 2008; Fischer & Boer; 2011).

<i>Danmark</i>	
Värde i livet	+49,8%***
Nöjd med boende	+16,9%*
Självbestämmanderätt	+15,0%**
Ensamboende	-11,4%***
Hälsoproblem	-10,8%***

Figur 4. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Danmark.

För Finlands del är det främst andra variabler som uppvisar störst signifikant effekt på välmåendet. Arbetsplatstillfredsställelse uppvisar en tydlig positiv effekt, likväl som självbestämmanderätt. Ett intressant resultat uppvisas för variabeln *barn*, som i Finland har en positiv inverkan på välmåendet, medan föräldraskap i Danmark och Sverige verkar försämra välmåendet. Som konstaterats tidigare överensstämmer både ett positivt och ett negativt resultat med forskning i ämnet (Radó, 2020; Luppi & Mencarini, 2018). Den negativa effekten av bristande hälsa är mindre i Finland än de andra två länderna vilket bland annat kan bero på den höga kvaliteten på sjukvårdstjänster som erbjuds i Finland (Lancet, 2018).

Finland

Nöjd med jobb	+15,9%***
Självbestämmanderätt	+15,7%***
Barn	+5,5%***
Social kontakt	+5,3%**
Hälsoproblem	-5,6%**

Figur 5. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Finland.

Den största effekten på välmående i Sverige har variabeln *självbestämmanderätt*, vilket är en variabel som finns med i alla tre länders centrala resultat. Effekten är dock dubbelt så stor i Sverige som i Danmark och Finland. Så som i Finland är även effekten för *nöjd med jobb* viktig för det subjektiva välmåendet. Variabel med störst negativ effekt är variabeln *kvinnor*. Resultatet är överraskande, eftersom den negativa effekten av att vara kvinna i Sverige till och med är större än den negativa effekten av att lida av en kronisk sjukdom. Resultatet är motstridigt då man jämför med World Economic Forums undersökning (2022) där Sverige är bland de länder med högst jämställdhet mellan könen.

Sverige

Självbestämmanderätt	+32,3%***
Värde i livet	+28,2%***
Familjekontakt	+10,9%***
Nöjd med jobb	+9,7%**
Kvinna	-8,6%***

Figur 6. Presentation av de fem väsentligaste förklarande variablerna för subjektivt välmående i Sverige.

I enlighet med resultatet är det särskilt sociala kontakter, både med vänner och familj, känsla av självbestämmanderätt, givande innehåll i livet och tillfredsställelse med livssituationen i fråga om arbetsplats och boende som verkar ha störst effekt på det subjektiva välmåendet. Detta stämmer överens med Grahams (2005) påstående gällande att det finns flera aspekter som spelar större roll för välmåendet än just inkomsten, i synnerhet då den ekonomiska situationen kan uppfylla de mest grundläggande behoven. Vidare visar resultatet att det subjektiva välmåendet hos yngre personer i allmänhet är sämre än vad det är hos personer i äldre ålder. Olika faktorer är olika viktiga för personer i olika åldrar. I de nordiska länderna är exempelvis den psykiska ohälsan hög bland unga vuxna medan det bland den äldre befolkningen är ensamhet och isolering riskfaktorer som kan försämra välmåendet (Nordiska ministerrådet, 2018).

Trots att välmåendet och inkomstnivåerna enligt många studier är höga i Norden jämfört med många andra länder, finns det fortfarande negativa aspekter som bör beaktas. Många har i sin forskning fördjupat sig i det sambandet mellan inkomst och subjektivt välmående. Eftersom välmående är ett komplext begrepp och många resultat är motstridiga, är ämnet fortsättningsvis intressant.

Referenser

Andersen, T., Holmström. B., Honkapohja. S., Korkman. S., Söderström. H. & Vartiainen, J. (2007). The Nordic Model – Embracing globalization and sharing risks. *The Research Institute of the Finnish Economy. Taloustieto Oy.*

Baetschmann, G., Staub. E.K. & Studer. R. (2016). Does the stork deliver happiness? Parenthood and life satisfaction, *Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 130*, 242–260.

Barak, Y. (2006). The immune system and happiness. *Autoimmun Rev. Vol. 5(8)*, 523–527.

Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Muraven, M., & Tice, D. M. (1998). Ego depletion: Is the active self a limited resource? *Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 74(5)*, 1252–1265.

Biswas-Diener, R. (2008). Material wealth and subjective well-being. I M. Eid & R. J. Larsen (Eds.), *The science of subjective well-being*, 307–322. The Guilford Press.

Boarini, R., Smith, C. C., Manchin, R. & de Keulenaer, F. (2012), “What Makes for a Better Life?: The Determinants of Subjective Well-Being in OECD Countries – Evidence from the Gallup World Poll”, *OECD Statistics Working Papers*, , OECD Publishing.

Brajša-Žganec, A., Merkaš, M., & Šverko, I. (2011). Quality of Life and Leisure Activities: How do Leisure Activities Contribute to Subjective Well-Being? *Social Indicators Research, Vol. 102(1)*, 81–91.

Chen, S. & van Ours, J.C. (2018). Subjective Well-being and Partnership Dynamics: Are Same-Sex Relationships Different?. *Demography, Vol. 55*, 2299–2320.

Chen, X., Ender, P., Mitchell, M. and Wells, C. (2003). *Regression with Stata.*

- Cummins, R.A. (2000). Personal Income and Subjective Well-being: A Review. *Journal of Happiness Studies*, Vol. 1, 133–158.
- Das, K.V., Jones-Harrell, C., Fan, Y., Ramaswami, A., Orlove, B. & Botchwey, N. (2020). Understanding subjective well-being: perspectives from psychology and public health. *Public Health Rev. Vol. 41(25)*.
- Deaton, A. (2008). Income, Health, and Well-Being around the World: Evidence from the Gallup World Poll. *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 22(2), 53–72.
- Deaton, A. & Stone, A. (2013). *ECONOMIC ANALYSIS OF SUBJECTIVE WELL-BEING*. Two Happiness Puzzles. *American Economic Review: Papers & Proceedings*, Vol. 103(3), 591–597.
- Delhey, J. & Dragol, G. (2014). Why Inequality Makes Europeans Less Happy: The Role of Distrust, Status Anxiety, and Perceived Conflict. *European Sociological Review*, Vol. 30(2), 151–165.
- Delhey, J. & Dragolov, G. (2016). Happier together. Social cohesion and subjective well-being in Europe. *International Journal of Psychology*, Vol. 51(3), 163–176.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-being. University of Illinois at Champaign – Urbana. *Psychological Bulletin*. Vol. 94(3), 543–575.
- Diener, E. & Biswas-Diener, R. (2002). Will Money Increase Subjective Well-Being?: A Literature Review and Guide to Needed Research. *Social Indicators Research*, Vol. 57(2), 119–169.
- Diener, E., & Chan, M. Y. (2011). Happy people live longer: Subjective well-being contributes to health and longevity. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, Vol. 3(1), 1–43.
- Diener, E., Horwitz, J. & Emmons, R.A. (1985). Happiness of the Very Wealthy, *Social Indicators Research*, Vol. 16, 263–274.

Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology*, 463–73. Oxford University Press.

Diener, E., Sandvik, E., Seidlitz, L. & Diener, M. (1993). The Relationship between income and subjective well-being: Relative or Absolute?, *Social Indicators Research*, Vol. 28(3), 195–223.

Durand, M. & Smith, C. (2013). The OECD approach to measuring subjective well-being, *World Happiness Report*, 110–137.

Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. Nations and Households in Economic Growth, *Academic Press*, 89–125.

Easterlin, R. A. (1995). Will raising the incomes of all increase the happiness of all?, *Journal of Economic Behavior & Organization*, Vol. 27(1), 35–47.

Easterlin, R. A. (2001). Income and Happiness: Towards a Unified Theory. *The Economic Journal*, Vol 111(473), 465–484.

Ejrnaes, A. & Greve, B. (2017). Your position in society matters for how happy you are. *International Journal of Social Welfare*, Vol. 26(3), 206–217.

Fischer, R., & Boer, D. (2011). What is more important for national well-being: Money or autonomy? A meta-analysis of well-being, burnout, and anxiety across 63 societies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 164–184.

Frey, B.S. & Stutzer, A. (2000). Happiness, Economy and Institutions. University of Zurich. *Economic Journal* 110(466), 918–928.

Graham, C. (2005). The Economics of Happiness – Insights in globalization from a novel approach. *World Economics*. Vol. 6(3), 41–55.

Helliwell, J. F. & Huang, H. (2008). How's Your Government? International Evidence Linking Good Government and Well-Being. *British Journal of Political Science*, Vol. 38(4), 595–619.

Helliwell, J.F., Huang, H. Wang, S. (2017) World Happiness Report 2017 The Social Foundations of World Happiness, *UN SDSN*, 8–47.

Helliwell, J. F. & Wang, S. (2011). Trust and wellbeing. *International Journal of Wellbeing*, Vol. 1(1), 42–78.

Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Huppert, F.A. (2009), Psychological Well-being: Evidence Regarding its Causes and Consequences. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, Vol. 1, 137–164

Inglehart, R., R. Foa, C. Peterson & C. Welzel (2008). Development, Freedom and Rising Happiness: A Global Perspective 1981–2006. *Perspectives on Psychological Science*, Vol. 3(4), 264–85.

Jongbloed, J. (2018). Higher education for happiness? Investigating the impact of education on the hedonic and eudaimonic well-being of Europeans. *European Educational Research Journal*, Vol. 17(5).

Kasser, T., & Ryan, R. M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(2), 410–422.

Keely, B. (2015). Income Inequality, The wage gap between rich and poor. OECD Insights.

Knapp, M. and Wong, G. (2020), Economics and mental health: the current scenario. *World Psychiatry*, Vol. 19, 3–14.

Kristoffersen, I. (2018). Great expectations: Education and subjective wellbeing. *Journal of Economic Psychology*, Vol. 66, 64–78.

Lancet. (2018). Measuring performance on the Healthcare Access and Quality Index for 195 countries and territories and selected subnational locations: a systematic analysis from the Global Burden of Disease Study 2016. Vol. 391, 2236–71.

Legatum Institute. (2023). The Legatum Prosperity Index. <https://www.prosperity.com/rankings>

Lim, S.S. (2020). The Effects of Chronic Illness on Aspirations and Subjective Wellbeing. *Journal of Happiness Studies*, Vol. 21, 1771–1793.

Luppi, F. & Mencarini, L. (2018). Parents' subjective well-being after their first child and declining fertility expectations. *Demographic Research*, Vol. 39(9), 285–314.

Martela, F., Greve, B., Rothstein, B. & Saari, J. (2020). The Nordic Exceptionalism: What Explains Why the Nordic Countries Are Constantly Among the Happiest in the World. *World Happiness Report*.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, Vol. 50(4), 370–396.

Mayer, S.E. (1997). What Money Can't Buy: Family Income and Children's Life Chances, *Harvard University Press, Cambridge, MA*.

McBride, M. (2001). Relative-income effects on subjective well-being in the cross-section. *Journal of Economic Behavior & Organization*, Vol. 45(3), 251–278.

Merz, E-M., Consedine, N., Schule, H-J. & Schuengel, C. (2009). Wellbeing of adult children and ageing parents: associations with intergenerational support and relationship quality. *Ageing & Society*, 29(5), 783–802.

Nordiska Ministerrådet. (2019). Health Equity in the Nordic Countries – Interactive Mapping of the Health Equity in the Nordic Countries.

OECD. (2011). *Divided we stand: Why Inequality Keeps Rising*, OECD Publishing.

OECD (2013), *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*, OECD Publishing.

Oishi, S., Kesebir, S., & Diener, E. (2011). Income Inequality and Happiness. *Psychological Science*, Vol. 22(9), 1095–1100.

Oishi, S., Kushlev, K., & Schimmack, U. (2018). Progressive taxation, income inequality, and happiness. *American Psychologist*, Vol. 73(2), 157–168.

Okun, M.A. & George. L.K. (1984). Physician- and self-ratings of health, neuroticism and subjective well-being among men and women. *Personality and Individual Differences*, Vol. 5(5), 533–539.

Pacek, A., & Radcliff, B. (2008). Assessing the Welfare State: The Politics of Happiness. *Perspectives on Politics*, Vol. 6(2), 267–277.

Piosang, T. & Grimes, A. (2022). Trust in institutions and subjective well-being: Evidence from the Philippines. *Asian Politics and Policy*, Vol. 14(4), 490–517.

Pressman SD, Matthews KA, Cohen S, Martire LM, Scheier M, Baum A, Schulz R. (2009). Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being. *Psychosom Med*, Vol. 71(7), 725–732.

Radó, M.K. (2020). Tracking the Effects of Parenthood on Subjective Well-Being: Evidence from Hungary. *Journal of Happiness Studies* Vol. 21, 2069–2094.

Raghupathi, V. & Raghupathi, W. (2020). The influence of education on health: an empirical assessment of OECD countries for the period 1995–2015. *Arch Public Health, Vol. 78*(20).

Ray, T.K. (2022). Work related well-being is associated with individual subjective well-being. *Ind Health, Vol, 60*(3), 242–252.

Salinas-Jiménez, M., Artés, J. & Salinas-Jiménez, J. (2011). Education and satisfaction with life: the role of positional concerns.

Schor, J. (1999). The overspent American: why we want what we don't need. *New York: HarperPerennia*.

Sironi, E. (2019). Job satisfaction as a determinant of employees' optimal well-being in an instrumental variable approach. *Quality and Quantity, Vol. 53*, 1721–1742.

SOCIETY AT A GLANCE 2011: OECD SOCIAL INDICATORS © OECD 2011

Stevenson, B., & Wolfers, J. (2009). *The paradox of declining female happiness. National Bureau of Economic Research. Working Paper 14969.*

Tan, H., Luo, J. & Zhang, M. (2020). Higher Education, Happiness, and Residents' Health. *Frontiers in Psychology, Vol. 11*.

Thomas, PA., Liu, H. & Umberson, D. (2017). Family Relationships and Well-Being. *Innov Aging*.

Topp, C.W., Østergaard, S.D., Søndergaard, S. & Bech, P. (2015). The WHO-5 Well-Being Index: A Systematic Review of the Literature. *Psychotherapy Psychosomatics 2015, Vol. 84*, 167–176.

Ulloa, B., Møller, V. & Sousa-Poza, A. (2013). How Does Subjective Well-Being Evolve with Age? A Literature Review, *Journal of Population Ageing, Vol. 6*(3), 227–246.

Veenhoven, R. (1991). Is Happiness Relative?, *Social Indicators Research Vol. 24* (1), 1–34.

Vik MH, Carlquist E. (2018). Measuring subjective well-being for policy purposes: The example of well-being indicators in the WHO “Health 2020” framework. *Scandinavian Journal of Public Health. Vol. 46*(2), 279–286.

Wachtel, P. L. (1989). *The poverty of affluence: A psychological portrait of the American way of life*. New Society Publishers.

Wang, Z. & Sohail, MT. (2022). Short- and Long-Run Influence of Education on Subjective Well-Being: The Role of Information and Communication Technology in China. *Frontiers in Psychology*.

Weinberg, A. (2016). Stress Concepts and Cognition, Emotion, and Behavior, Volume 1 of the Handbook of Stress Series, 195–201, *Elsevier Inc*.

Wooldridge, J. M. (2012). *Introductory econometrics: a modern approach*. Mason, Ohio: South-Western Cengage Learning.

World Economic Forum. (2022). Global Gender Gap Report 2022. Insight Report.

Yu, Z. & Chen, L. (2016). Income and Well-Being: Relative Income and Absolute Income Weaken Negative Emotion, but Only Relative Income Improves Positive Emotion *Front. Psychol*.

APPENDIX

Tabell 6: Korrelationsmatris för kontrollvariablerna i modellen

	Inkomst (ln)	Kvinna	Ålder	Ålder2	Högutbildad	Barn	Partner	Bor ensam	Familjekontakt	Socialkontakt	Stöd	Intresse	Tillit	Förtroende stat	Självbestämmanderätt	Nöjd med utbildning	Nöjd med jobb	Nöjd boende	Värde i livet	Hälsoproblem	Finland	Sverige	
Inkomst (ln)	1																						
Kvinna	-0,0161	1																					
Ålder	0,1232	-0,0173	1																				
Ålder2	0,1211	-0,0211	0,9918	1																			
Högutbildad	0,1343	0,1543	-0,0056	-0,0190	1																		
Barn	-0,0987	0,0295	0,0655	0,0228	0,0565	1																	
Partner	0,1168	-0,0211	0,0402	0,0278	0,0775	0,2820	1																
Bor ensam	-0,0120	-0,0391	0,0229	0,0387	-0,0476	-0,4070	-0,7652	1															
Familjekontakt	0,0067	-0,0422	0,0465	0,0526	-0,0325	-0,0324	-0,0216	0,0339	1														
Socialkontakt	0,0395	-0,0581	0,1208	0,1282	-0,1116	-0,0566	-0,0031	0,0224	0,3118	1													
Stöd	-0,0049	0,0527	-0,0603	-0,0624	0,0703	0,0148	0,0417	-0,0471	-0,0341	-0,0147	1												
Intresse	0,0586	-0,0497	0,1089	0,1154	-0,0872	-0,0784	-0,0154	0,0396	0,1883	0,3486	-0,0197	1											
Tillit	0,0751	0,0455	0,0191	0,0092	0,1672	0,0693	0,0774	-0,0437	0,0098	0,0008	0,0789	0,0070	1										
Förtroende staten	0,0650	-0,0043	0,0342	0,0317	0,1521	0,0123	0,0937	-0,0610	0,0123	0,0110	0,0346	-0,0060	0,1817	1									
Självbestämmanderätt	0,0728	-0,0336	-0,0301	-0,0238	0,0635	-0,0385	0,0575	-0,0119	0,0401	0,0744	0,0546	0,0873	0,1299	0,1211	1								
Nöjd med utbildning	0,0532	0,0215	0,0674	0,0611	0,2557	0,0263	0,0360	-0,0344	0,0373	0,0485	0,0141	0,0749	0,1431	0,0851	0,1372	1							
Nöjd med jobb	0,0894	-0,0370	0,0507	0,0503	0,0597	0,0208	0,0436	0,0325	0,0513	0,0361	0,0081	0,0488	0,0915	0,1075	0,1318	0,2144	1						
Nöjd med boende	0,0770	-0,0268	0,1124	0,1087	0,0264	0,0333	0,0919	-0,0577	0,0897	0,0481	0,0225	0,0460	0,0982	0,0733	0,1009	0,1206	0,0808	1					
Värdefullt liv	0,0540	-0,0059	0,0350	0,0313	0,0518	0,0613	0,0842	-0,0949	0,0248	0,0247	0,0315	0,0547	0,0666	0,0755	0,2505	0,0760	0,1951	0,1108	1				
Hälsoproblem	-0,0170	0,0745	0,1208	0,1213	-0,0137	-0,0418	-0,0277	0,0382	-0,0296	0,0077	-0,0183	-0,0546	-0,0009	-0,0338	-0,0932	-0,0208	-0,0571	-0,0175	-0,0304	1			
Finland	0,0005	0,0268	-0,0211	-0,0190	0,0378	-0,0223	-0,0234	0,0432	0,0674	0,0306	-0,0397	0,0302	0,0757	0,0875	-0,0847	0,0496	0,0276	0,0730	-0,0158	0,0331	1		
Sverige	-0,0376	-0,0305	-0,0135	-0,0016	0,0056	-0,0604	-0,0080	-0,0055	-0,0716	-0,0910	0,0099	-0,0545	-0,1286	-0,0060	0,0802	-0,1183	-0,0366	-0,0884	0,0051	-0,0465	-0,4950	1	

